

Integrationsbarometer 2002

En rapport om allmänhetens inställning till integration 2002 samt jämförelse med undersökningar 1999 och 2000

Innehåll

5	Förord
6	Inledning
6	Rapportens disposition
7	Syfte och metod
7	Syfte
7	Datainsamling
9	Frågor som ingår i Integrationsbarometer 2002
9	Undersökningens sex frågeområden
13	Beskrivning av resultatet
13	Individuell handlingspotential
21	Mångetnisk integration
30	Lika rättigheter och diskriminering
38	Särskilt negativa attityder
46	Aktiva politiska insatser
58	Integrationsoptimismen
60	Sammanfattning
63	English summary
73	Bilagor
75	Referenslista

Förord

Denna rapport redovisar opinionsanalyser som Integrationsverkets genomfört inom ramen för verkets arbete med strategiska integrationsindikatorer. Analyserna bygger på enkätundersökningar som fokuserar på frågor som berör etnisk mångfald, diskriminering och integrationspolitiken under perioden 1999–2002. Detta analysarbete är ett led i verkets arbete med ett av sina centrala uppdrag, nämligen att följa den nationella utvecklingen som påverkas av integrationsprocessen och den etniska mångfalden.

Syftet med denna rapport är att bidra med ny kunskap och en ny metodik i arbetet med att följa upp och analysera hur den allmänna opinionen ser ut och eventuellt förändras i relation till bestämda relevanta aspekter i integrationsprocessen och integrationspolitiken.

Av särskild betydelse är att följa upp hur den svenska allmänheten förhåller sig till myndigheternas ansvar och insatser inom integrationsområdet. Särskilt relevant i denna rapport är analysen av de handlingspotentialer som finns hos medborgarna för att engagera sig i integrationsarbetet.

Särskilt intressant i denna rapport är att analysen bygger på resultaten av tre undersökningar

som genomförts under relativt kort tid, vilket ger unika möjligheter att systematiskt följa opinionsutvecklingen i frågor som är relevanta att utvärdera och utveckla integrationsarbetet. Vid tre tillfällen (1999, 2000 och 2002) har verket ställt samman frågebatteri till ett större representativt urval av svenska befolkningen. På verkets uppdrag genomfördes undersökningar av etablerade aktörer inom opinionsanalysområdet. Undersökningarna 1999 och 2000 beställdes från SIFO Research and Consulting, och undersökningen 2002 genomfördes av Research International.

I kommande rapporter kommer verkets arbete med strategiska integrationsindikatorer att fullfölja det analysarbete som initieras med denna rapport. Säranalyser av den redovisade huvudrapporten kommer också att arbetas fram för att bidra med ytterligare kunskap om särskilda aspekter av opinionsbilder och värderingsstrukturer som är relevanta för integrationsarbetet.

Ansvarig för verkets arbete med integrationsindikatorer är experten och fil dr i sociologi Jose Alberto Diaz. Han är också ansvarig för sammanställning av denna rapport.

Abdullahi Aress
Stabschef

Jose Alberto Diaz
Ansvarig för integrationsindikatorer

Inledning

I denna rapport redovisas en opinionsundersökning som genomförs inom ramen för verkets arbete med strategiska integrationsindikatorer.

Det handlar om en rapport om allmänhetens attityder och opinionsbilder i en rad viktiga frågor som berör etnisk mångfald, integrationsprocesser och integrationspolitiken under 2002. Denna rapport kommer att följas av andra rapporter som fortsätter detta analysarbete. Analyserna genomförs i samarbete med etablerade aktörer inom opinionsforskningen.

Analysen som redovisas i denna rapport bygger på en opinionsundersökning som verket har beställt från SIFO Research and Consulting våren 1999 och hösten 2000, samt från Research International (SIFO:s efterföljare sedan 2001) våren 2002. Research International levererade en rapport till verket – »Allmänhetens inställning till integration och mångfald 1999–2002« – vilket ligger till grund för verkets föreliggande rapport »Integrationsbarometer 2002« som i preliminär digital version redovisas på Integrationsverkets hemsida.

För undersökningen 2002 var Erik Lindmark projektansvarig på Research International. Vad gäller tidigare undersökningar beställda från Sifo Research and Consulting har Per Grenert och Anders Olsson varit projektledare.

Ansvarig för verkets arbete med opinionsindikatorer är experten och fil.dr i sociologi José Alberto Diaz, som också är ansvarig för sammanställningen av denna rapport.

Rapportens disposition

Rapporten inleds med en beskrivning av rapportens syfte, metod och datainsamling. Därefter följer en redovisning av de frågor som undersökningen består av, vilket åtföljs av en redovisning av undersökningens resultat i form av svarsfrekvensen till frågorna. Dessa är indelade i sex frågeområden.

Slutligen redovisas en sammanfattning av den redovisade analysen samt en engelsk sammanfattning av rapporten.

Syfte och metod

Syfte

Syftet med denna rapport är att bidra till verkets arbete med att följa upp och analysera hur den allmänna opinionen ser ut och eventuellt förändras i relation till bestämda aspekter i integrationsprocessen och i integrationspolitiken.

Särskilt betydelsefullt är det att följa upp hur den svenska allmänheten förhåller sig till samhällsinstitutionernas ansvar och insatser inom integrationsområdet. Därför inkluderar denna undersökning flera opinionsindikatorer som avser att fokusera på medborgarnas inställning till integrationspolitikens ledande principer och insatser.

Denna typer av analyser är ett led i verkets uppdrag att öka kunskapen om en nationell utveckling inom olika samhällssektorer ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Det svenska samhället påverkas av integrationen och den etniska kulturella mångfalden och det behövs kunskap om hur dessa förändringar avspeglas i medborgarnas föreställning och attityder.

Ett opinionsläge som kännetecknas av en klyfta mellan medborgarnas föreställningar och samhällsinstitutionernas synsätt och insatser utgör ingen stabil utgångspunkt för en ambitiös politik inom integrations- och mångfaldsområdet.

Datainsamling

Opinionsrapporten 2002 och de två tidigare undersökningar bygger på 23 frågor och attitydpåståenden som Integrationsverket har låtit opinionsinstitutet Research International (tidigare SIFO) ställa till ett urval av svenskar i åldrarna 16–78 år. Fältarbetet för undersökningen 2002 genomfördes under perioden 21 januari och 15 april.

Noteras bör att undersökningens fältarbete påbörjades kort efter mordet i Uppsala på Fadime Sahindal, en yngre kvinna med kurdisk bakgrund, vars tragiska öde skakade om många grupper i det svenska samhället.

En sammanställning av uppgifterna om urvalets storlek och perioder för fältarbetet i alla tre undersökningar som redovisas i denna rapport beskrivs i tabell 1. Datainsamlingsmetoden för alla undersökningar är postala enkäter.

Tabell I

Genomförda undersökningar 1999–2002.

År	Antal intervjuer	Fältperioden
1999	2 788	1999-03-30–1999-05-06
2000	2 816	2000-09-20–2000-11-07
2002	3 079	2002-01-21–2002-04-14

Undersökningen ställde frågor som huvudsakligen berör attityder till selektiva aspekter i både integrationsprocessen och integrationspolitiken.

Vad gäller processen ställs frågor angående integration i allmänhet, integrationens ledande principer, medborgarnas benägenhet att engagera sig i integrationsarbetet, inställning till etnisk mångfald och till barriärer mot integration såsom etnisk diskriminering och främlingsfientlighet.

Angående integrationspolitiken är det av särskilt intresse i denna undersökning att analysera allmänhetens inställning till myndigheternas insatser för att underlätta integration av invandrare i det svenska samhället.

Dessutom inkluderas i denna undersökning frågor om *individuella handlingspotentialer* för att medverka i integrationsprocessen, samt en fråga om sociala kontakter med invandrare.

Utöver dessa frågor ingår också demografiska frågor och frågor som berör värdering och livsstil i undersökningen. De senare frågorna kommer att redovisas i en separat värderingsrapport.

Svarsalternativ

De svarsalternativ som ges de intervjuade för att de ska kunna ta ställning till frågepåståendena består av en 4-gradig skala med följande alternativ:

- 1) Stämmer helt och hållet
- 2) Stämmer ganska bra
- 3) Stämmer ganska dåligt
- 4) Stämmer inte alls

Frågorna i avsnittet om Individuell handlingspotential har svarsalternativen utformade på ett annat sätt, nämligen:

- 1) Ja, absolut
- 2) Ja, kanske
- 3) Nej

Vad gäller svarsalternativet »vet ej« används i denna undersökning varianten att låta respondenten som inte känner sig säker på ett svar inom ramen för en 4- eller 3-gradig skala att avstå från att svara på frågan. På det sättet skapas ett internt bortfall som omfattar de personer som av olika skäl inte har velat ta ställning.

I denna undersökning är det interna bortfallet mycket lågt, vilket kan tolkas som att benägenheten att inte svara på de ställda frågepåståendena har varit ovanligt låg, kring 2–3 procent. Med tanke på att det interna bortfallet i denna typ av undersökningar brukar vara högre, är det rimligt att tolka den höga svarsfrekvensen som att respondenterna i stor utsträckning uppfattade frågorna som viktiga och att de engagerade sig

genom att delge ett svar. I de flesta fall var alltså kunskaper eller andra faktorer inget hinder för att ta ställning till påståendena i undersökningen.

Urval och bortfall

Undersökningen bygger på ett obundet slumpmässigt urval (OSU) bland Sveriges befolkning från 16–78 år. Urvalet är riksrepresentativt och omfattar 6 000 personer. Antal inkomna svar var 3 079, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 51 procent. Materialet viktas på kön och ålder.

Osäkerhetsmarginal

Osäkerhetsmarginalen är beroende av tre parametrar som är de samma för alla undersökningar. Dessa parametrar är:

- Den analyserade gruppens storlek. Detta innebär att ju mindre den analyserade gruppen är desto större inverkan har slumpen.
- Storleken på den uppmätta storheten. T.ex., då storheten ligger runt 50 procent är slumpfelet större än då storheten ligger runt 5 procent.
- Antal personer i totalpopulationen. Då urvalets storlek närmar sig storleken på totalpopulationen minskar slumpfelet. I det fallet spelar osäkerhetsmarginalen i undersökningssammanhang endast en marginell roll.

Kort sammanfattat gäller det för denna undersökning att vid ett konfidensintervall på 95 procent är slumpfelet på totalnivå maximalt +/- 1,9. Konkret innebär detta att förändringarna som inträffar inom denna marginal kan bero på slumpen.

De statistiskt säkerställda förändringarna som redovisas i rapporten vad gäller en jämförelse mellan undersökningarna 2000 och 2002 markeras med en stjärna som indikerar den gällande signifikansnivån (** motsvarar signifikansnivå på 1 procent, och * motsvarar en signifikansnivå på 5 procent).

Frågor som ingår i Integrationsbarometer 2002

Integrationsbarometern 2002 handlar om opinions- och attitydfrågor som i huvudsak rör flera aspekter i integrationsprocessen, etnisk mångfald och barriärer mot integration, samt integrationspolitikens insatser och myndighetsroller. Även vid två tidigare tillfällen 1999 och 2000 ställde Integrationsverket samma antal frågor och attitydpåståenden, sammanlagt 23 stycken, till ett representativt urval av den svenska befolkningen.

I flera fall följer denna undersökning tidigare utarbetade frågeformuleringar inriktade på att undersöka opinion och attityder inom området integration och integrationspolitiken. Men flertalet av de frågor som ingår i denna undersökning är verkets egna bearbetningar och det handlar om frågor som för första gången ställs i en svensk undersökning.

En anledning till att initiera detta analysarbete var att det inte fanns så mycket integrationsrelevant enkätmaterial gå efter inom vissa frågeområden. Det var därför angeläget att konstruera egna frågor och utveckla påståendeformuleringar för att försöka uppnå ett av syftena med verkets undersökning. Det handlar om att analysera medborgarnas inställning till integrationspolitikens synsätt och insatser, myndigheternas roll i integrationsprocessen samt undersöka medborgarnas handlingsmöjligheter för att agera i integrationsprocesser.

Inom alla dessa tre områden hade vi inte mycket att gå efter i tidigare rapporter och publicerad litteratur. Detta förklarar att denna undersökning i många stycken har en explorativ karaktär. I denna explorativa karaktär ligger undersökningens potential, att kunna bidra med

ny enkätinformation och eventuellt nya frågekonstruktioner inom de specialområden som undersökningen fokuserat.

Undersökningens sex frågeområden

Alla frågor i denna undersökning indelas i sex frågeområden. Givetvis utgör inte det begränsade antal frågor som redovisas i denna rapport en tillräckligt omfattande frågeansats för att helt täcka de områden som undersökningen fokuserar på. Metodologiskt är därför ett av syftena med rapporten att testa den analytiska funktionaliteten av ett antal frågor och indikatorer inom de fokuserade områdena.

Här nedan redovisas en översikt av de frågor som ingick i verkets opinionsundersökning 2002 och även i undersökningarna de tidigare åren.

Frågor om individuella handlingspotentialer

Integrationen, som mångfacetterad och ömsesidig samhällsprocess, fungerar endast om organisationer, företag, myndigheter och även enskilda medborgare engageras i integrationsarbetet.

I denna undersökning finns ett par frågor som fokuserar på medborgarnas benägenhet att göra en insats för integration av invandrare. Med hjälp av dessa frågor utforskas det som här kallas för »individuell handlingspotential«.

Med termen individuell handlingspotential avses här den enskilda medborgarens motivation, möjligheter och förmåga att aktivt engagera sig i praktiska integrationsfrämjande aktiviteter.

Dessa två första frågor har ett fokus på medborgarnas integrationsinriktade handlingar. Medan den första frågan fokuserar på handlingspotentialen vad gäller invandrare i allmänhet, fokuserar den andra frågan på benägenhet att göra en insats för ungdomar med utländsk bakgrund.

Syftet är att kartlägga ifall individernas handlingspotential skiljer sig vad gäller att göra en insats för den yngre generationen av personer med utländsk bakgrund, än vad den är annars.

- *Kan du tänka dig att göra en insats för att hjälpa invandrare att etablera sig i det svenska samhället?*
- *Är du beredd att hjälpa ungdomar med utländsk bakgrund att komma in i samhället?*

En tredje fråga avser att undersöka en annan typ av handlingspotential. I detta fall handlade det medborgarnas benägenhet att rösta på ett parti som vill inskränka invandrarnas rättigheter.

- *Om det vore val idag, kan du tänka dig att rösta på ett politiskt parti som vill inskränka invandrarers rättigheter i Sverige?*

Sist ställs en fjärde fråga om respondentens sociala kontakter med invandrare utanför arbetsplatserna.

- *Umgås du privat med invandrare?*

Denna fråga, som besvaras genom fyra svarsalternativ (aldrig, sällan, ibland och ofta) uppfyller en dubbel funktion i denna analys. Å ena sidan är denna fråga en subjektiv informationskälla om en allmän bedömning om förekomsten av kontakter med invandrare. Å andra sidan kan frågan analyseras som en påverkansfaktor i meningen att interetniska kontakter kan ha en bestämd effekt på integrationsrelaterade attityder och opinionsbilder.

Frågor om mångetnisk integration

Ett andra enkätområde omfattar tre frågor som berör medborgarnas inställning till centrala uppfattningar i den gällande integrationspolitiken.

En första fråga handlar om en generell uppfattning om integration, såsom den definieras i integrationspolitiska texter, nämligen möjlighet att komma in i det svenska samhället »utan att göra avkall« på sin etniska och kulturella bakgrund.

Dvs. integration innebär fullt möjlig delaktighet i det svenska samhället, vilket anses vara förenligt med respekt för invandrarnas kulturella traditioner.

- *Invandrarna kan komma in i samhället och samtidigt behålla sina traditioner.*

Ett annat frågepåstående fokuserar på det som kännetecknar den s.k. assimilationstanken, nämligen att invandrarna bryter bandet med sina kulturella traditioner och genomgår en »försvenskning«. Denna assimilationstanke har integrationspolitiken och den ledande opinionsbildningen i Sverige tagit avstånd ifrån, vilket sker i överensstämmelse med den ledande opinionsbilden bland företrädarna för invandragrupperna. Detta frågepåstående har använts i tidigare undersökningar av forskarna Anders Lange och Charles Westin vid Centrum för invandringsforskning (CEIFO) i Stockholm.

- *Invandrare som tänker stanna i Sverige bör i sitt eget intresse bli så lika svenskarna som möjligt.*

En tredje fråga bygger på ett påstående som bejakar en process av mångetnisk integration med en blandning av olika kulturer och bakgrund som positiv och en tillgång för Sverige.

- *Det är bra för Sverige att människor från olika kulturer blandas med varandra.*

Alla frågor är utformade som påståenden som respondenten tar ställning till med hjälp av en svarsskala som beskrivits i avsnittet »Datainsamling« sid. 7.

Frågor om lika rättigheter och diskriminering

Ett tredje frågeområde samlar frågor som berör medborgarnas inställning till en central princip i den svenska integrationspolitiken, nämligen lika rättigheter.

Ett första frågepåstående fokuseras på inställning till etniska preferenser som positivt särbehandlar infödda svenskar* och missgynnar personer med utländsk bakgrund.

- *Infödda svenskar bör komma före invandrare när det gäller arbeten, bostäder och bidrag.*

Andra frågorna undersöker andra uppfattningar och föreställningar kring frågan om lika

---

* infödda svenskar i betydelsen etniska svenskar.

rättigheter för alla oavsett bakgrund och dess motsatsen, nämligen etnisk diskriminering.

- *Alla invandrare permanent bosatta i Sverige måste ges samma rättigheter som landets egen befolkning.*
- *Det förekommer diskriminering av invandrare i Sverige.*
- *Det går inte att göra något åt diskrimineringen av invandrare.*
- *Det är acceptabelt att arbetsgivare avvisar arbetssökande invandrare utan att bedöma deras kvalifikationer för jobbet.*

Frågor om särskilt negativa attityder.

Ett fjärde frågeområde samlar frågepåståenden som associeras till särskilt negativa uppfattningar förknippade med företeelser som främlingsfientlighet, rasismen och rädsla för invandringen och det främmande.

Det handlar om tre frågor som på olika sätt försöker fånga opinionsaspekter som kan kopplas till en starkt negativ inställning till invandrare, etnisk mångfald och mångetnisk integration. De två första har ställts tidigare i svensk attitydforskning av CEIFO-forskarna Lange och Westin, *Den mångetniska toleransen*, 1993, Centrum för invandringsforskning vid Stockholms universitet (prel. utgåva), härefter citerad som Lange och Westin 1993).

- *Vi bör inte släppa in några fler invandrare i Sverige.*
- *Ju mindre man märker av alla utlänningar desto bättre.*
- *Personer från olika kulturer och raser bör inte bilda familj och skaffa barn.*

Sist tar respondenterna ställning till ett frågepåstående som berör medborgarnas bedömning om huruvida rasismen har ökat i Sverige eller ej.

- *Rasismen har ökat i Sverige det senaste halvåret.*

Frågan avser att information om subjektiv uppfattning om en faktisk utveckling angående företeelsen rasism, och innebär även i viss mån en subjektiv värdering av företeelsens relevans i dagens samhälle. Mer konkret, kan en instämmande respondent mena både att rasismen faktiskt har ökat och att den – just därför – är mer tydlig det senaste halvåret än tidigare.

Frågor om aktiva politiska insatser

Ett femte frågeområde i verkets undersökningar samlar sex påståenden som berör inställningen till myndigheternas integrationsfrämjande insatser. Dessa påståenden ger oss information om allmänhetens åsikter om myndigheternas roll, ansvar och konkreta insatser. Ambitionen är att med hjälp av dessa resultat utarbeta underlag som kan ligga till grund för bedömningar om huruvida det finns stöd eller ej för ett aktivt engagemang från samhällsinstitutionernas sida för att stödja integrationsprocessen.

Om insatser mot diskriminering och för mångfald

De tre första frågepåståendena fokuserar på myndigheternas insatser vad gäller etnisk diskriminering och insatser för att främja den etniska mångfalden inom den egna organisationen. De följande två påstående berör frågan om myndigheternas och den offentliga sektorns ansvar för mångfaldsfrämjande insatser.

- *Myndigheterna bör arbeta mer aktivt för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.*
- *Lagstiftning bör användas för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.*
- *Offentliga myndigheter (stat, landsting och kommuner) borde föregå med gott exempel och anställa personer med utländsk bakgrund.*
- *Alla arbetsplatser borde sträva efter att anställa flera invandrare.*

Om kommunernas insatser för nyanlända

Ett av de prioriterade områdena i den svenska integrationspolitiken är insatser för nyanlända personer under de första åren i Sverige. Dessa insatser genomförs i samverkan mellan staten och kommunerna. I samarbete med staten har kommunerna ett stort ansvar och en betydelsefull roll för de introduktionsinsatser som är avsedda att ge nyanlända en bra start i Sverige. Med hjälp av följande frågepåstående undersöks allmänhetens inställning till kommunernas insatser för nyanlända invandrare.

- *Kommunerna bör göra insatser för att hjälpa flyktingar att komma in i det svenska samhället.*

Om dubbelt medborgarskap

Dubbelt medborgarskap infördes 2001 i syfte att främja delaktighet och integration i det svenska samhället. Beslutet föregicks av en utredning och en viss debatt i vilken argument för och emot ventilerades från olika håll.

I verkets opinionsundersökning ingår en fråga som följer allmänhetens inställning till dubbelt medborgarskap med hjälp av följande påstå-
ende:

- *Invandrarna bör ges möjlighet att få svenskt medborgarskap och även kunna behålla sitt gamla medborgarskap från hemlandet*

Fråga om integrationsoptimismen

Ett enda frågepåstående används i det sista frågeområdet i denna undersökning och försöker fånga huruvida det finns en optimistisk eller pessimistisk syn på invandrarernas integration i det svenska samhället. Frågan som ställs till den svenska allmänheten är följande:

- *Relationer mellan svenska och invandrare kommer att bli bättre.*

I det följande redovisas en resultatöversikt av alla de frågor som ingick verkets opinionsundersökning 2002 – med undantag av frågan om sociala kontakter som utelämnades i denna rapport.

Frågorna redovisas indelade efter respektive frågeområden. I denna rapport redovisas också en jämförelse med verkets tidigare undersökningar 1999 och 2000.

Klassindelning av bakgrundsfaktorer

(i parentes uppges procentandelen för varje kategori i enkätpopulationen)

Kön

kvinnor (46%)
män (54%)

Ålder

15-29 år (22%)
30-49 år (35%)
50+ (43%)

Boendeorten

<10' = orter med mindre än 10.000 invånare (22%)
>10' = orter med mer än 10.000 invånare (40%).
Storstad = Göteborg, Stockholm och Malmö (34%).

Inkomster (avser årsinkomst)

Låg inkomst upp till 120.000 kr (26%)
Medel inkomst mellan 120.001 och 228.000 kr (39%)
Hög inkomst högre än 228.001 kr (32%).

Utbildningen

Låg utbildning = grundskolan, realskolan och folkskolan (34%)
Medel utbildning = gymnasium (35%)
Hög utbildning = högskola, universitet (27%)

Sammanfattning

Integrationsbarometer 2002 består av de 6 följande frågeområden:

- Individuell handlingspotential **4 frågor**
- Mångetnisk integration **3 frågor**
- Lika rättigheter eller diskriminering **5 frågor**
- Särskilt negativa attityder **4 frågor**

- Aktiva politiska insatser **6 frågor**
- Integrationsoptimismen **1 fråga**

I denna rapport redovisas 22 frågor och attitydpåståenden som ett riksrepresentativt urval av svenska allmänheten tagit ställning till vid tre olika mätningstillfällen (1999, 2000, 2002).

Beskrivning av resultatet

I detta avsnitt redovisas svarsfrekvensen till de frågor som ingår i Integrationsbarometer 2002. Rapporten redovisar svarsfrekvensen till de frågor som ingår i de tre undersökningarna som verket har gjort under 1999–2002.

Resultaten redovisas i en tabell och ett diagram som jämför alla tre undersökningar. I diagrammet redovisas hur fem bakgrundsfaktorer fördelar sig på bestämda svars kategorier i de två senaste undersökningarna, dvs. 2000 och 2002. Bakgrundsfaktorerna är kön, ålder, boendeort, inkomster och utbildning.

Diagrammet med bakgrundsfrågorna för båda åren ger en direkt överblick vad gäller förändringar i fråga om bakgrundsfaktorer mellan 2000 och 2002. Man kan exempelvis ta reda på om högutbildade som ställer sig positiva i en viss fråga ökar eller minskar i årets undersökning i relation till undersökningen 2000.

Vad gäller bakgrundsfaktorerna är det viktigt att uppmärksamma att procentsatserna visar hur de svarande fördelar sig i relation till en bestämd bakgrundsvariabel, exempelvis hur tre inkomstkategorier (låg, mellan och hög) fördelar sig på dem som instämmer i en bestämd fråga.

I denna rapport analyseras dessa frekvenser i relation till fördelningen i enkätpopulationen. På det sättet kan man analysera exempelvis om andelen låginkomsttagare som instämmer i en viss fråga ligger under eller över andel låginkomsttagare i hela enkätpopulationen. Informationen om hur enkätpopulationen fördelas i relation till de fem analyserade bakgrundsfaktorerna finns i en ruta på sidan 10.

I ett antal frågor redovisas svarsfrekvenserna efter en viss regional fördelning med hjälp av en

karta och ett index. Varje index är beräknat för de nio olika regioner som finns i kartan. Index 100 markerar andelen personer som t ex instämt i en fråga, beräknat på riksnivå.

De olika indexnivåer som använts för att beskriva den geografiska fördelningen är följande:

–94	innebär att andelen som instämmer i det aktuella påståendet är för regionen minst 6 procent färre än för riksgenomsnittet.
95–104	innebär att andelen som instämmer i det aktuella påståendet är för regionen mellan 5 procent lägre och 4 procent högre än för riksgenomsnittet
105–114	innebär att andelen som instämmer i det aktuella påståendet är för regionen 5–14 procent högre än för riksgenomsnittet
115–	innebär att andelen som instämmer i det aktuella påståendet är för regionen minst 15 procent högre än för riksgenomsnittet.

Det är viktigt att man inte förväxlar procent och procentenheter i denna analys. I exemplet att 32 procent av totalpopulationen instämmer i ett påstående och 34 procent av populationen i en viss region instämmer i samma påstående blir indexet för regionen 106 (34 procent är 6 procent mer än 32 procent, men är endast 2 procentenheter mer).

Individuell handlingspotential

En ledande princip i integrationspolitiken är att alla samhällsinstitutioner, civila organisationer

och företag delar ett ansvar för den mångkulturella integrationen. Det gäller också de enskilda medborgarna. Var och en som bor i Sverige har ett individuellt ansvar för att i sin egen sociala omgivning och efter egna förutsättningar och resurser medverka till ett öppet och tolerant samhälle. Ett samhälle som erbjuder möjligheter för personer med utländsk bakgrund att utveckla sig och bli en tillgång för andra.

I denna undersökning görs ett försök att fokusera på medborgarnas potentialer för ett individuellt engagemang i integrationsprocessen. Ett engagemang som kan ta form av konkreta insatser av skilda slag, vilka på olika sätt underlättar integrationen.

Två frågor används för att undersöka det som

i denna rapport betecknas som *individuell handlingspotential* hos medborgarna för att bidra till invandrarnas integration i det svenska samhället.

Med termen individuell handlingspotential avses i denna rapport den enskilda medborgarens motivation, möjligheter och förmåga att aktivt engagera sig i praktiska integrationsfrämjande aktiviteter.

Syftet med dessa frågor är att med enkla enkätresurser konstruera ett mått på medborgarnas disposition och beredskap för att göra *en frivillig och personlig insats* för att understödja invandrarnas integration. Man kan också se dessa frågor som mått på personligt engagemang i integrationsprocessen.

Många kan tänka sig att göra en frivillig insats

Den första frågan undersöker den subjektiva dispositionen att hjälpa invandrare att klara sin integration i Sverige. Respondenterna tar ställning till följande frågepåstående:

Kan du tänka dig att göra en insats för att hjälpa invandrare att etablera sig i det svenska samhället?

Diagram D1a redovisar svaren på frågan. Resultatet visar att var femte svensk visar klart disposition att göra en insats för att hjälpa invandrarna att etablera sig i det svenska samhället. Många fler (55 procent) avvisar inte möjligheten att göra en insats och svarar »Ja, kanske«.

Av detta framgår att en klar majoritet av respondenterna (tre av fyra svenskar) kan tänka sig att göra en insats för att stödja integration. Denna positiva handlingspotential har dock minskat under åren. Från att ha varit 81–82 procent under åren 1999–2000 har den minskat till 75 procent 2002.

Däremot finns en femtedel av respondenterna som bestämt avvisar möjligheten att göra en personlig insats för integration. Det sker också en klar ökning av dem som avvisar en insats för invandrarnas integration. En av fyra svarar »nej« 2002.

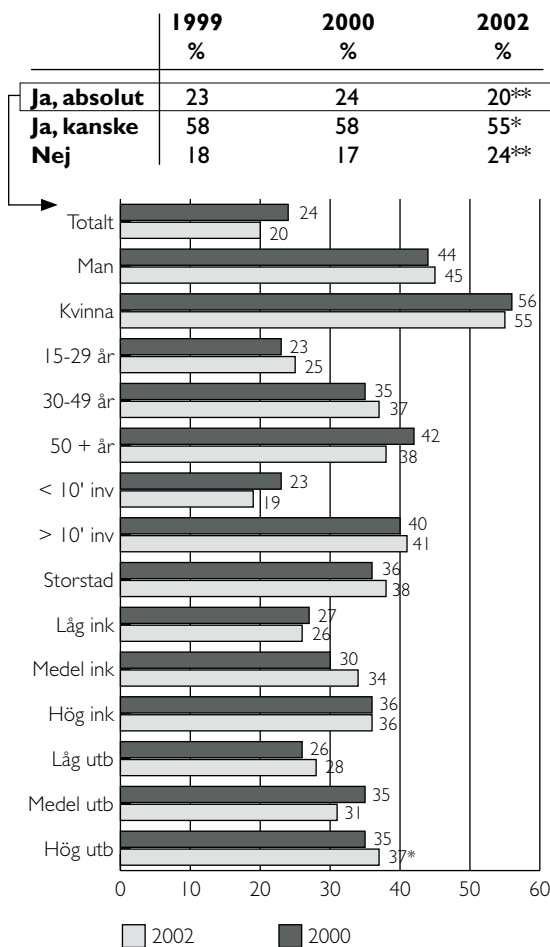
Diagram D1a redovisar bakgrundsfaktorer på de personer som är mest positiva till att göra en personlig insats. Bland de som är positiva finns kvinnor, boende i storstäderna och personer med hög inkomst och högutbildade i större utsträckning än i totalpopulationen. Vad gäller ålder är personer äldre än 50 underrepresenterade i relation till befolkningen. 38 procent kan tänka sig det, vilket kan jämföras med 43 procent äldre i enkätpopulationen.

Vad gäller utbildning visar en annan säranalys att det finns ett statistiskt signifikant samband. Av alla lågutbildade svarar 18 procent »ja, absolut« mot 28 procent bland de högutbildade.

Den integrationsfrämjande handlingspotentialen minskar främst bland äldre än 50 (från 42 till 38 procent), bosatta i mindre orter och

Tabell & diagram D1a¹

Kan du tänka dig att göra en insats för att hjälpa invandrare att etablera sig i det svenska samhället?

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

personer med utbildning på mellannivå. Diagram D1a redovisar att en statistiskt säkerställd förändring föreligger mellan 2000 och 2002 och indikerar att handlingspotentialen ökar bland de högutbildade.

Med hjälp av **diagram D1b** kan man analysera vilka bakgrundsfaktorer är viktiga för gruppen som avvisar en frivillig integrationsinsats.

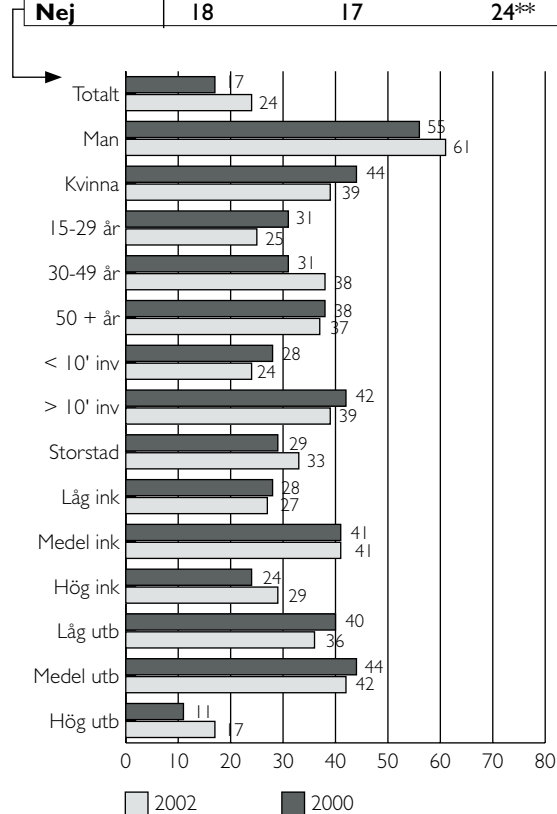
Bland dem som är negativa till en personliga integrationsinsats finns det flera män och personer med mellanutbildning än i motsvarande grupper i populationen. I de negativa svaren fördelas boendeort (om man bor i mindre samhällen eller större städer) ungefär på samma sätt som i totalpopulationen.

Vad gäller förändringar mellan 2000 och 2002 kan noteras att den negativa attityden ökar hos personer med hög utbildning och hög inkomst, boende i storstäderna och personer i åldersgruppen 30–49. Däremot minskar de negativa bland yngre än 30 år.

Tabell & diagram D1b¹

Kan du tänka dig att göra en insats för att hjälpa invandrare att etablera sig i det svenska samhället?

	1999	2000	2002
	%	%	%
Ja, absolut	23	24	20**
Ja, kanske	58	58	55*
Nej	18	17	24**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid.6.

Större handlingspotential att hjälpa ungdomar

För att testa tanken att dispositionen att göra en individuell insats för integration är generationsrelaterad ställs i denna undersökning en fråga som rör ungdomar med utländsk bakgrund.

Kan det vara så att medborgarnas handlingspotentialer för integrationsinsatser ökar när det handlar om yngre personer med utländsk bakgrund?

Integrationsbarometern låter respondenterna ta ställning till följande frågepåstående om dispositionen att hjälpa ungdomar med utländsk bakgrund att klara sin integration i Sverige:

Är du beredd att hjälpa ungdomar med utländsk bakgrund att komma in i samhället?

Diagram D2 visar att det finns en stor handlingspotential för att hjälpa ungdomarna: 80 procent av svenskarna säger sig vara beredda att hjälpa ungdomar med utländsk bakgrund att komma in i det svenska samhället.

Diagrammet visar att fler svenskar kan tänka sig att bidra till ungdomarnas integration, än när frågan ställdes generellt för invandrare. Nu är det 26 procent som svarar »Ja, absolut«, vilket kan jämföras med 20 procent som ger samma svar när frågan om personligt engagemang inte avgränsas till ungdomar. Detta tyder på att generationsrelaterade förändringar finns hos grupper som har en bestämd disposition att engagera sig och kanske verkligen vill göra en insats.

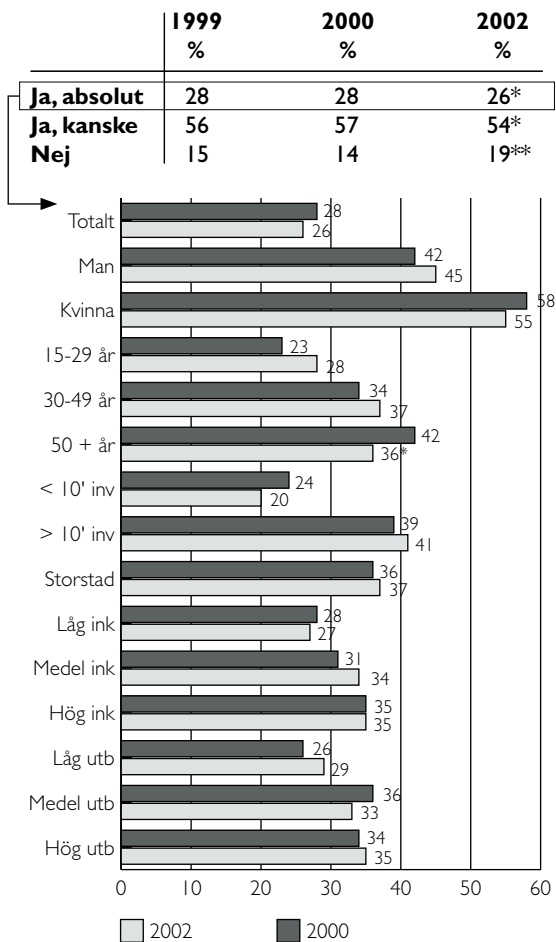
En majoritet på 54 procent kan tänka sig även i fallet med ungdomarna att eventuellt engagera sig med en personlig integrationsinsats. Denna lite tveksamma gruppen är ungefär lika stor som i den tidigare frågan som gällde invandrare.

En skillnad dokumenteras också vad gäller andelen som avvisar personliga insatser för integration. *Motståndet till att göra en integrationsfrämjande insats minskar när engagemanget vänder sig till ungdomar med utländsk bakgrund och inte till invandrare generellt.* De som avvisar ett personligt engagemang i detta fall minskar från 24 till 19 procent.

Vad gäller förändringar visar diagrammet D2 att handlingspotentialen minskar från 85 procent

Tabell & diagram D2'

Är du beredd att hjälpa ungdomar med utländsk bakgrund att komma in i samhället?

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

2000 till 80 procent 2002. Samtidigt som andelen som avvisar en insats ökar med 5 procent 2002 och blir en femtedel av befolkningen.

Bland de som är mer benägna att göra en insats för ungdomar med utländsk bakgrund förekommer yngre än 30 år och högutbildade personer i större omfattning än i motsvarande befolkningsgrupper i totalpopulationen.

Att rösta på ett invandrarfientligt parti?

Principen om lika rättigheter är en grundsten i den svenska integrationspolitiken. Samma regler och lagar ska gälla för alla medborgare oavsett vilket land man är född i och oavsett var föräldrarna kommer ifrån.

Verkets integrationsbarometer ställer en fråga som ger möjligheten att analysera hur många medborgare som kan tänka sig att rösta för ett politiskt parti med ett budskap som skiljer sig från denna grundläggande princip. Det frågepåståendet som ställs är följande:

Om det vore val idag, kan du tänka dig rösta på ett politiskt parti som vill inskränka invandrares rättigheter i Sverige?

Frågan följer samma mall som SIFOS väljarbarometer: »Om det vore val idag, vilket parti skulle du rösta på«. **Diagram D3a** rapporterar svaren som visar att en klar majoritet på 66 procent svarar nej och endast åtta procent svarar bestämt ja.

Något överraskande är den större andelen medborgare som med viss tvekan uppger ett positivt besked. Det är 23–24 procent som i alla tre undersökningar uppger att de »kanske« röstar på ett politiskt parti som vill göra invandrare till andra klassens medborgare.

Överraskande är också att nästan en tredjedel av svenskarna kan tänka sig att rösta på ett parti med ett budskap som går stick i stäv med principen om lika rättigheter för alla medborgare oavsett etnisk, nationell eller kulturell bakgrund.

Alltså: en av tre svenskar kan tänka sig att året 2002 rösta på ett parti som vill inskränka invandrararnas rättigheter.

Utbildning spelar roll

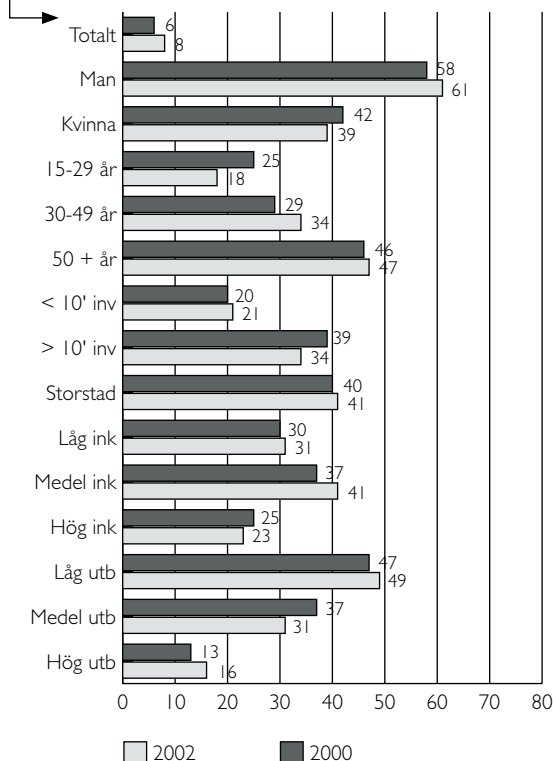
Med hjälp av diagrammet D3a kan man undersöka den grupp på åtta procent som kan tänka sig att rösta på ett parti som vill diskriminera invandrare.

Några skillnader konstateras i relation till flera bakgrundsfaktorer som kön, ålder, boendeort, inkomster och utbildning. Bland de som svarar att man är beredda att rösta på ett parti som vill diskriminera invandrare finns flera män,

Tabell & diagram D3a¹

Om det vore val idag, kan du tänka dig rösta på ett politiskt parti som vill inskränka invandrares rättigheter i Sverige?

	1999 %	2000 %	2002 %
Ja, absolut	7	6	8**
Ja, kanske	23	23	24*
Nej	69	69	66**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

personer äldre än 50, boende i storstäderna, låginkomsttagare och särskilt lågutbildade än i motsvarande grupper i totalpopulationen.

En större överrepresentation kan noteras i relation till utbildning. Bland de som är mer benägna att rösta på ett parti med ett invandrarfientligt budskap finns det flera personer med låg utbildning (nästan 50 procent), vilket skall jämföras med 34 procent som är andelen lågutbildade i enkötpopulationen.

Men hjälp av en annan enkel korstabulering kan man jämföra hur de lågutbildade fördelar sig när de tar ställning till frågepasteändet. Bland de lågutbildade svarar 13 respektive 28 procent »ja, absolut« och »ja, kanske«. Bland de högutbildade är andelen som ger samma svar 4 respektive 17 procent.

Vad gäller förändringar mellan 2000 och 2002 visar diagram D3a att denna väljardisposition ökar bland åldrarna 30–49 år, även något för högutbildade och minskar bland ungdomar.

Tabell D3b visar hur potentialen för att rösta på ett parti som vill inskränka invandrarnas rättigheter ser ut i relation till en större regionindelning. Tabellen visar att en större koncentration av personer med denna handlingsdisposition finns i landets södra regioner.

Regionalfördelningen av denna opinion illustreras i kartan nedan.

I områden med index under 100 är en lägre andel av populationen benägna att rösta på ett parti som vill inskränka invandrares rättigheter, jämfört med totalpopulationen för riket.

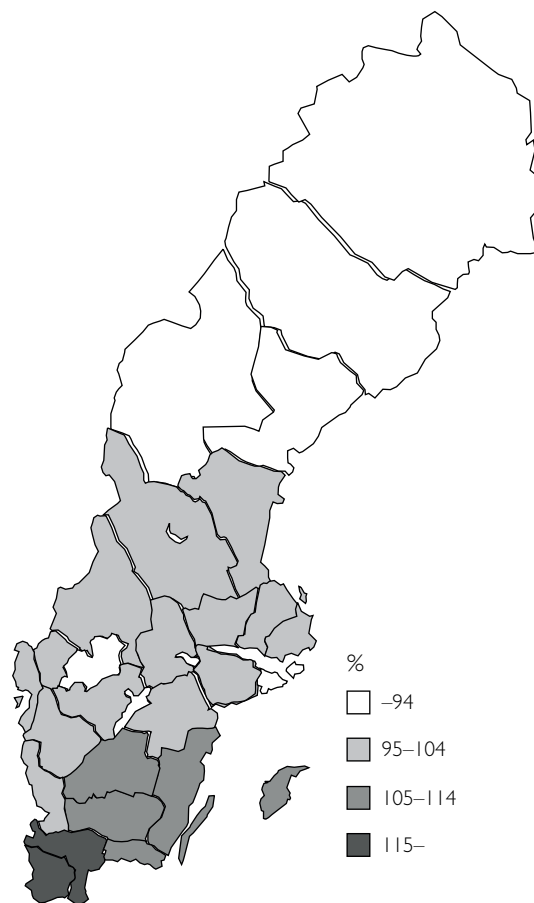
Norra Sverige, Stockholmsområdet och Östra Mellansverige har ett index under 100 (Index för Östra Mellansverige är dock 97, och markeras därför med gul färg på kartan).

Tabell & karta D3b

Om det vore val idag, kan Du tänka Dig att rösta på ett politiskt parti som vill inskränka invandrares rättigheter i Sverige?

(Svarar »Ja, absolut« och »Ja, kanske«), procent.

Sydsverige	37
Malmöområdet	37
Västsverige	36
Småland och öarna	34
Göteborgsområdet	32
Norra mellansverige	32
Östra mellansverige	31
Stockholmsområdet	28
Norra Sverige	

Sammanfattning

av resultat angående frågor om subjektiv handlingspotential

Kan du tänka dig att göra en insats för att hjälpa invandrare att etablera sig i det svenska samhället?

En klart majoritet av respondenterna (tre av fyra svenskar) kan tänka sig att göra en insats för att stödja invandrarnas integration. Denna positiva handlingspotential har dock minskat under åren. Från att ha varit 81–82 procent under åren 1999–2000 har den minskat till 75 procent 2002.

En femtedel avvisar möjligheten att göra en personlig insats för integration. Det sker också en klar och statistiskt säkerställd ökning av dem som avvisar en insats för invandrarnas integration. En av fyra svarar »nej« 2002.

Bland personer som är positiva finns kvinnor, boende i storstäderna och höginkomsttagare och högutbildade i större utsträckning än i motsvarande grupper i totalpopulationen. Vad gäller ålder är personer äldre än 50 underrepresenterade i relation till populationen.

Är du beredd att hjälpa ungdomar med utländsk bakgrund att komma in i samhället?

Den individuella handlingspotential för att göra en integrationsinsats är generationsinriktad. Det finns en större benägenhet att hjälpa

ungdomar med utländsk bakgrund än när det gäller invandrare generellt. Åtta av tio svenskar säger sig vara beredda att hjälpa ungdomar att komma in i det svenska samhället.

Den integrationsbefrämjande handlingspotential minskar dock 2002 i relation till 2000. Samtidigt som andelen som avvisar en personlig integrationsinsats ökar 5 procentenheter och blir nästan en femtedel av befolkningen.

Den mest positiva handlingspotentialen minskar bland kvinnor, äldre än 50 och personer bosatta på mindre orter.

Om det vore val idag, kan du tänka dig rösta på ett politiskt parti som vill inskränka invandrarers rättigheter i Sverige?

Andelen som kan tänka sig att rösta på ett parti som vill inskränka invandrarers rättigheter ökar i Sverige år 2002. En av tre svenskar kan tänka sig att rösta på ett parti som gör invandrarna andra klassens medborgare.

Bland dem som är beredda att rösta på ett parti som vill diskriminera invandrare finns flera män, personer äldre än 50, boende i storstäderna, låginkomsttagare och särskilt lågutbildade än i motsvarande grupper i totalpopulationen.

Mångetnisk integration

Ska personer med utländsk bakgrund som är permanent bosatta i Sverige ges möjligheter att bli fullt delaktiga i samhället och samtidigt accepteras när de behåller en del av sina traditioner? Eller ska man ställa krav på dem att klippa av bandet till sin kulturella bakgrund och bli så lika infödda svenskar som möjligt?

Är assimilering eller integration målet som samhället (eller individerna) bör sträva efter? Under många år har detta varit en nyckelfråga i den svenska debatten kring integrationsfrågan. Debatten har engagerat många och gett upphov till spännande diskussioner bland forskarna, politikerna och opinionsbildarna.

Inom integrationsforskningen de senaste åren har många studier funnit sin utgångspunkt i en etablerad definitionsansats som på ett substantiellt sätt skiljer sig mellan integration och assimilering.

Integration eller assimilering – kort bakgrund

De två följande frågorna som ingår i verkets undersökning följer etablerade definitionskriterier enligt en omfattande litteratur och gör en grundläggande distinktion mellan integration och assimilering. Denna distinktion har också i grunden anammats av den officiella integrationspolitiken (se integrationspolitiska propositionen 1997/98:16).

Kort sammanfattat är denna distinktion följande:

- Begreppet assimilering innebär att man påtvingar personer med utländsk bakgrund eller från minoritetsgrupper majoritetssamhällets kulturella och etniska identiteter.
- Begreppet integration innebär att invandrade personer eller minoriteter ges möjligheter till delaktighet i mottagarsamhället med respekt för etnisk och kulturell olikhet.

Som nämnts ovan innebär assimilering en process genom vilken invandrade personer eller medlemmar i etniska minoriteter absorberas i majoritetssamhällets gemenskap, på ett sätt som gör att de blir lika de infödda eller majoritets-

medlemmarna i termer av kulturell identitet och beteendemönster.

Kort sagt: assimilering innebär en eliminering eller utradning av relevanta särskiljande kulturella och beteendemässiga skillnader mellan infödda och invandrade personer.

Sedan 1970-talet tar den svenska staten avstånd från assimileringstanken, som under längre tid hade blivit utsatt för hård kritik i debatten, särskilt från företrädare för minoritets- och invandrargrupperna. I mitten av 1970-talet slog statsmakterna fast, att målet inom det berörda politikområdet var att understödja människornas delaktighet i arbets- och samhällslivet samt att visa respekt för och främja den etniska och kulturella mångfalden. Vad gäller kulturell identitet är den officiella synen att individuell valfrihet ska råda. Staten ska inte verka för att påtvinga människor med annan etnisk bakgrund en bestämd typ av kulturell identitet.

Även om samhällsinstitutioner uttryckligen tar avstånd från assimilering som mål för politiska insatser är allmänhetens inställning till denna tanke inte lika kritisk, vilket dokumenterats i flera av de attitydundersökningar som redovisats av forskarna vid CEIFO i Stockholm (Lange och Westin 1993).

I syfte att undersöka hur opinionsbilden i fråga om assimileringstanken ser ut idag, inkluderas samma frågepåståendet som CEIFO tidigare har använt i sina attitydstudier i denna undersökning.

Invandrare som tänker stanna i Sverige bör i sitt eget intresse bli så lika svenskarna som möjligt.

Detta attitydpåstående sammanfattar på ett träffande sätt kärnan i assimileringstanken, nämligen att de som invandrar till Sverige inte ska ha något annat val än att klippa av bandet till sina ursprungsländer och kulturer och »försvenska sig«, dvs. försöka bli så lika infödda svenskar som möjligt. Ju fortare, desto bättre. Innan vi redovisar resultaten för verkets mätning är det av intresse att titta lite närmare på de attitydmät-

ningar som CEIFO-forskarna har gjort i denna fråga.

Tabell 2 redovisar svarsfrekvenserna som rapporterats vid tidigare Ceifo-undersökningar. Uppgifter inhämtas från Lange och Westin 1993, sid. 50.

Generellt visar denna sammanställning att en positiv inställning till assimileringstanken har varit dominerande bland medborgarna för ett par decennier sedan. Det var så många som 74 procent som instämde (helt eller delvis) för 30 år sedan. Men denna positiva opinion för assimileringstanken har successivt minskat de följande

åren och gick ner till kring 60 procent på 1980-talet, för att landa på 68 procent år 1993.

Värt att notera är att andelen som har en mer bestämd uppfattning i fråga och instämmer helt med assimileringstanken har halverats, om man jämför med den första mätningen 1969 (58 procent) och den senaste som CEIFO har gjort 1993 (29 procent).

Vad gäller jämförelsen mellan senaste undersökningar 1987 och 1993 rapporterar CEIFO en statistiskt säkerställd attitydförändring. Andelen som instämmer delvis ökar 1993, från 28 till 39 procent.

Tabell 2

Svarsfördelningen (%) i CEIFO-undersökningarna 1969–1993. »Invandrare som tänker stanna i Sverige bör i sitt eget intresse bli så lika svenskarna som möjligt«

	1969	1981	1987	1993
Instämmer helt	58	34	35	29
Instämmer delvis	16	25	28	39
Tar avstånd delvis	10	21	18	20
Tar avstånd helt	14	16	14	11

Stöd för assimilering minskar – och ökar
Resultatet från Integrationsverkets första mätning 1999 i **diagram D5** visar att nästan en fjärdedel av svenskarna svarar »stämmer helt och hållet« i påståendet om assimilering. Andelen som instämmer delvis, dvs. som uppger att påståendet »stämmer ganska bra«, är 38 procent.

Sammantaget visar resultatet att en majoritet av respondenterna ställer sig bakom assimileringstanken, vilket är ett resultat som ligger i linje med tidigare rapporterade CEIFO-mätningar.

I verkets mätning 1999 instämmer 61 procent av svenskarna i påståendet att invandrare som tänker stanna i landet bör bli så lika svenskarna som möjligt. (I CEIFO-undersökningen från 1993 är den jämförbara andelen 68 procent.)

Vad gäller den andel av befolkningen som avvisar assimileringstanken visar verkets mätning att andelen som sammantaget tar avstånd från påståendet är 37 procent. (Detta resultat kan jämföras med de 31 procent som rapporterats i CEIFO-undersökningen 1993.)

En generell tolkning av verkets mätning från 1999, som tar hänsyn till tidigare relaterade och i viss mån jämförbara mätningar, är att allmänhetens stöd för den s.k. assimileringstanken fortfarande är i majoritet – men denna opinion tenderar att minska. Och tvärtom: andelen som tar avstånd från assimileringstanken tenderar att öka.

Verkets undersökning för år 2000 visar att opinionsstödet för assimileringstanken i Sverige ytterligare minskar något (från 23 procent till 20). Detta resultat ligger också i linje med tidigare undersökningar som visar att opinionen för assimilering minskar.

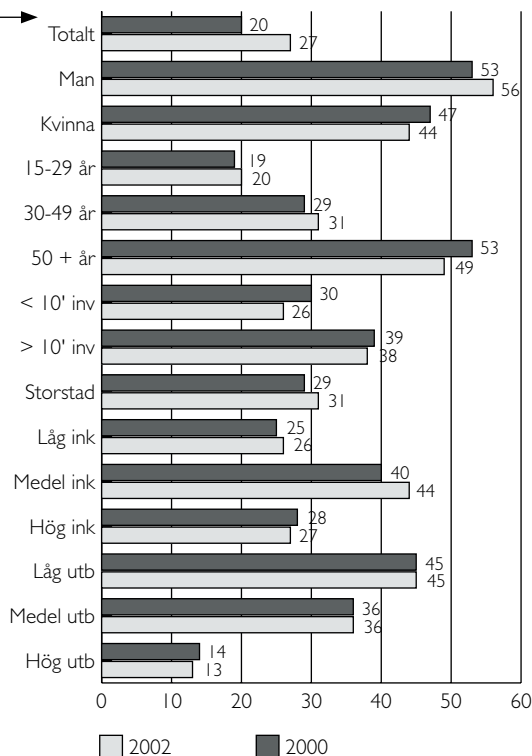
Verkets integrationsbarometer 2002 förändrar denna bild genom att visa att opinionen som är positiv till assimileringstanken ökar.

De som instämmer helt eller delvis utgör fortfarande en majoritet (67 procent) som ökar i relation till den tidigare mätningen (statistiskt säkerställd förändring) och de som tar avstånd från assimileringstanken minskar.

Tabell & diagram D5'

Invandrare som tänker stanna i Sverige bör i sitt eget intresse bli så lika svenskarna som möjligt.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	23	20	27**
...ganska bra	38	42	40
...ganska dåligt	30	30	26**
...inte alls	7	6	5

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

De som instämmer »helt och hållet« i att invandrarna bör bli så lika svenskarna som möjligt ökar 7 procentenheter 2002 i relation till undersökningen två år innan.

Diagrammet visar också att andelen som tar avstånd från assimileringsspåstændet minskar från 37 procent 1999 till 31 procent 2002.

Äldre och lågutbildade mer positiva till assimilering

Vilka bakgrundsfaktorer kan kopplas till den odelat positiva inställningen till assimileringsspåstændet? Diagram D5 visar att det är män, boende i mindre orter, mellaninkomsttagare och lågutbildade som i större utsträckning än i genomsnittet instämmer helt i assimileringsspåstændet.

Dessutom uppvisar ålder en signifikant överrepresentation. 49 procent instämmer bland de äldre än 50, vilket skall jämföras med 43 procent äldre än 50 i totalpopulationen. I de yngre åldersgrupperna är de positiva till assimilering något mindre än i andelen i populationen för dessa grupper.

Klart mer positiva till assimileringsspåstændet är personer med låg utbildning. 45 procent av de

som är positiva till assimilering är lågutbildade, vilket skall jämföras med 34 procent som är lågutbildade i enkätpopulationen.

Motsatsen gäller för personer med hög utbildning. Bland de svarande är det endast 13 procent högutbildade som instämmer helt i assimileringsspåstændet, vilket kan jämföras med 27 procent högutbildade i enkätpopulationen.

Om man granskar med en annan säranalys hur de lågutbildade fördelar sig beroende på hur man svarar på assimileringsspåstændet visade det sig att 77 procent håller med (helt eller delvis) och att 13 tar (helt eller delvis) avstånd. Bland de högutbildade instämmer 55 procent och 45 tar avstånd.

Bland de som instämmer finns fler mellaninkomsttagare än i populationen: 44 procent instämmer bestämt, vilket skall jämföras med andelen 39 procent medelinkomsttagare i enkätpopulationen. Andelen personer med höga inkomster som instämmer är mindre än andelen höginkomsttagare i populationen och det finns ingen skillnad vad gäller låginkomsttagare.

Integration på svenska

På senare tid krävs ofta att samhällsinstitutionerna måste prioritera integrationsinsatser ännu mer för att hindra en växande marginalisering, utanförskap och segregering bland de grupper som invandrat till Sverige de senaste decennierna. Alarmerande rapporter om arbetslöshet och högt bidragsberoende bland invandrade personer är en larmsignal om att integrationsdynamiken drabbats av allvarliga störningar.

I denna undersökning analyseras allmänhetens inställning till den gällande allmänna föreställningen om integration. Integrationsbarometern undersöker medborgarnas inställning till en pluralistisk integrationsuppfattning genom att låta respondenterna ta ställning till följande frågepåstående:

Invandrarna kan komma in i samhället och samtidigt behålla sina traditioner.

Diagram D6a visar att tre av fyra svenskar instämmer helt eller delvis i påståendet om integration 1999 och 2000. En majoritet på 75 procent av befolkningen ställer sig positiv till att invandrarna kan komma in i det svenska samhället och samtidigt behålla sina traditioner.

Nästan en fjärdedel av respondenterna (23–24 procent) ställer sig negativa till integrationspåståendet. Bland dem har en mindre andel på fem procent uppfattningen att påståendet om integration inte alls stämmer.

Diagram D6a visar att denna bild delvis förändras 2002. Det finns fortfarande en klar majoritet som är positiv till en pluralistisk integrationstanke, men denna positiva opinion minskar med cirka 6 procentenheter.

En majoritet på 69 procent av svenskarna anser fortfarande att invandrarna kan komma in i det svenska samhället och samtidigt behålla sina traditioner – en tanke i linje med den officiella integrationspolitiken.

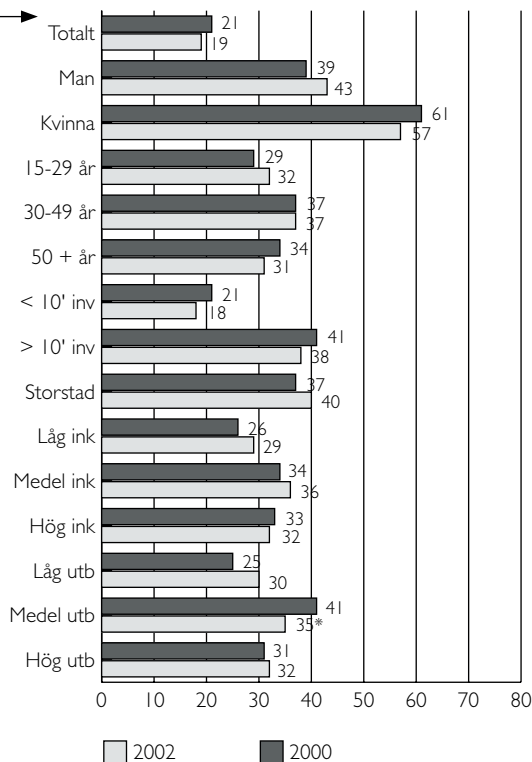
Den mest positiva opinionen ökar något 2002 hos lågutbildade och låginkomsttagare, samt boende i storstäderna.

Med hjälp av diagram D6a kan man också

Tabell & diagram D6a¹

Invandrarna kan komma in i samhället och samtidigt behålla sina traditioner.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	19	21	19
...ganska bra	56	54	50**
...ganska dåligt	18	19	21*
...inte alls	5	5	8**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

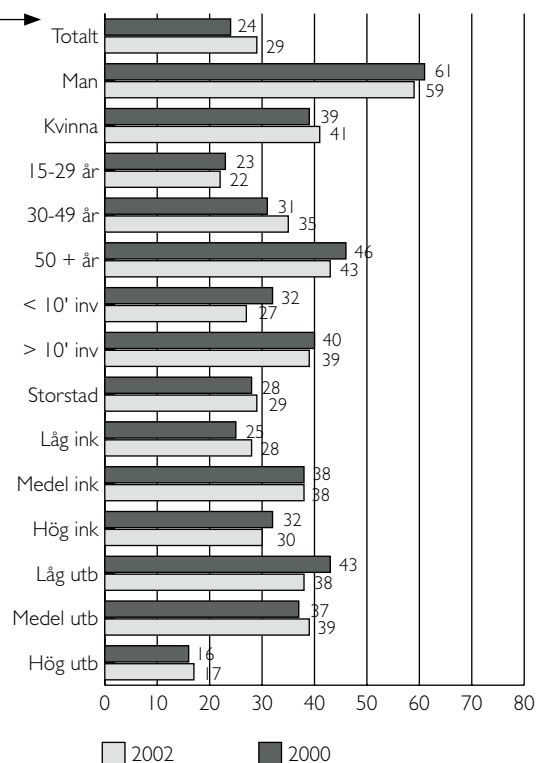
granska vilka faktorer som associeras till den mest positiva attityden till integration, dvs. de som svarar »stämmer helt och hållet«. Diagrammet visar att kvinnor, personer boende i storstäderna, högutbildade och särskilt personer som är yngre än 30 är positiva i större utsträckning än i motsvarande befolkningsgrupper i populationen.

Intressant att notera är den större skillnad som finns i åldersgrupperna. 32 procent av de yngre instämmer i integrationspåståendet, vilket kan jämföras med 22 i yngre i populationen. För de äldre än 50 gäller motsatsen: 31 procent instämmer, vilket skall jämföras med 43 som är äldre i populationen.

Diagram D6b fokuserar på andelen som är negativa till integrationspåståendet. En negativ inställning till integrationsprincipen ökar. Andelen som inte instämmer (helt eller delvis) ökar med 5 procentenheter mellan 2000 och 2002. Bland de som är negativa finns flera män, personer som bor i mindre samhällen och lågutbildade än i populationen.

Tabell & diagram D6b¹

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	19	21	19
...ganska bra	56	54	50**
...ganska dåligt	18	19	21*
...inte alls	5	5	8**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Är mångfalden bra för Sverige?

Med hjälp av ett annat frågepåstående undersöker integrationsbarometern allmänhetens stöd för ytterligare en grundläggande integrationstanke, nämligen föreställningen om att den faktiska blandningen av etniciteter och kulturella bakgrunder är positiv för det svenska samhället. Respondenterna tar ställning till följande frågepåstående, som ger uttryck för ett bejakande av etnisk och kulturell mångfald:

Det är bra för Sverige att människor från olika kulturer blandas med varandra.

Diagram D7a redovisar svaren. I alla tre mätningar finns en klar majoritet som håller med om påståendet. En klar majoritet (75 procent) av svenskarna tycker att det är bra att människor från olika kulturer blandas med varandra. I det avseendet sker det mindre förändringar över åren.

Det är viktigt att notera att den mest positiva opinionen, den som instämmer »helt och hållet«, ökar något genom åren.

En bred majoritet på 51–53 procent ger ett något reserverat stöd till denna positiva föreställning om kulturell blandning. De anser att påståendet stämmer »ganska bra«.

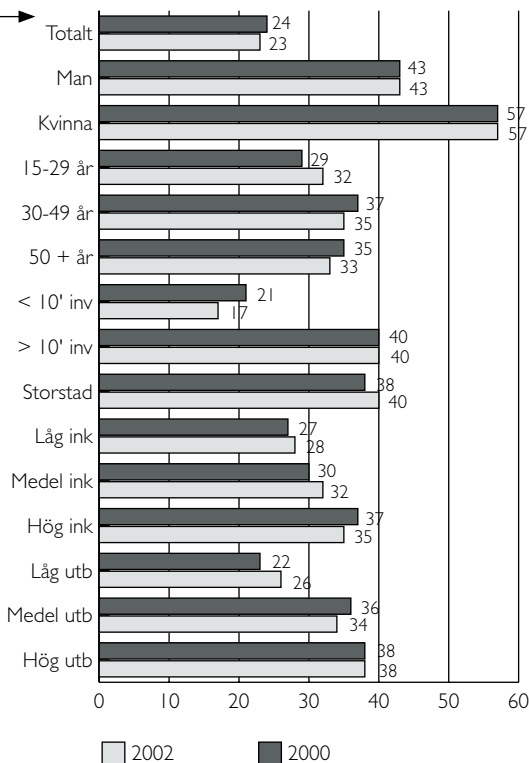
Diagrammet visar också att den mest positiva opinionen år 2002 främst finns hos kvinnor, boende i större orter och högre utbildade. Andelen positiva ökar bland de som är yngre än 30 och lågutbildade personer.

Undersökningen 2002 dokumenterar en statistiskt säkerställd förändring i relation till undersökningen två år innan. De som är klart negativa ökar från 5 procent till 7 procent mellan 2000 och 2002.

Tabell & diagram D7a¹

Det är bra för Sverige att människor från olika kulturer blandas med varandra.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	20	24	23
...ganska bra	53	51	52
...ganska dåligt	19	17	16
...inte alls	6	5	7*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

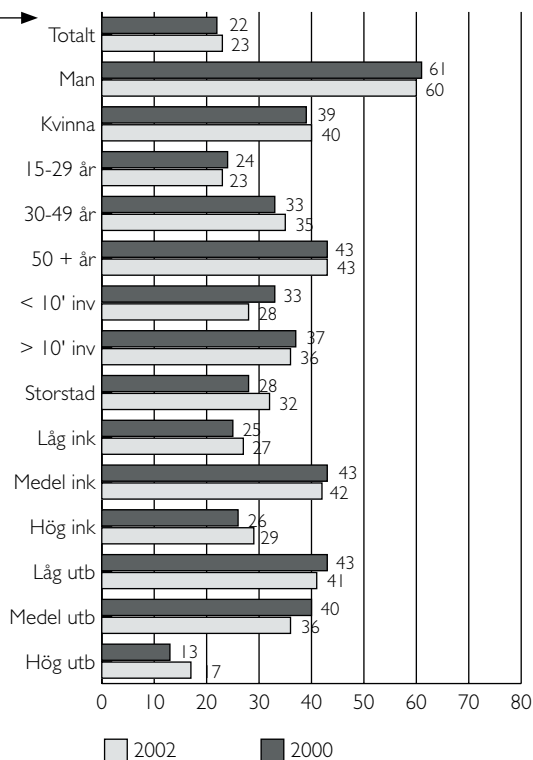
1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Diagram D7b redovisar hur den negativa opinionen på 23 procent kan beskrivas med bakgrundsfaktorerna. Kön, boendeort och utbildning visar sig ha en överrepresentation vad gäller denna negativa opinion mot mångfald. Män, personer som bor i mindre orter (mindre än 10.000) och lågutbildade är överrepresenterade i denna grupp i relation till enkätpopulationen. Diagrammet visar också att i relation till mätningen 2000 ökar andelen negativa bland storstadsborna och personer med hög inkomst. Även en ökning rapporteras vad gäller personer med hög utbildning. Däremot minskar de negativa i mindre samhällen.

Tabell & diagram D7b'

Det är bra för Sverige att människor från olika kulturer blandas med varandra.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	20%	24%	23%
...ganska bra	53%	51%	52%
...ganska dåligt	19%	17%	16%
...inte alls	6%	5%	7%*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Sammanfattning

av resultat angående frågor om mångetnisk integration

Invandrare som tänker stanna i Sverige bör i sitt eget intresse bli så lika svenskarna som möjligt.

I all tre mätningar dokumenteras en majoritet som instämmer helt eller delvis i detta assimilationsrelaterade påstående, som står i konflikt med huvudprincipen i den gällande integrationspolitiken. De som instämmer helt eller delvis utgör fortfarande en majoritet (67 procent) år 2002 och som ökat i relation till tidigare mätningen (statistiskt säkerställd förändring).

De som tar avstånd från assimileringstanken minskar i relation till tidigare mätningar.

Invandrarna kan komma in i samhället och samtidigt behålla sina traditioner.

En majoritet (ca 70 procent) av svenskarna tycker att invandrarna kan komma in i det svenska samhället och samtidigt behålla sina traditioner – en princip i linje med integrationspolitiken.

Den positiva opinionen minskar dock från 75 procent till 69 mellan 1999 och 2002. De som är negativa till påståendet ökar med 6 procentenheter mellan 1999 och 2002.

Den mest positiva opinionen ökar något 2002 hos lågutbildade och låginkomsttagare, samt boende i storstäderna.

Det är bra för Sverige att människor från olika kulturer blandas med varandra.

Tre av fyra svenskar anser att då människor från olika kulturer blandas med varandra är det en positiv företeelse i det svenska samhället.

Det finns en klar majoritet (75 procent) som är positiv till att olika kulturer blandas med varandra. Andelen som är klart negativ ökar och visar en statistiskt säkerställd förändring från 5 till 7 procent mellan 2000 och 2002.

Lika rättigheter och diskriminering

Den svenska integrationspolitiken bygger på en grundläggande värdering om och respekt för alla människors lika värde. Ingen medborgare ska missgynnas på grund av sitt nationella ursprung, sin hudfärg, kulturella eller etniska bakgrund.

Principen om lika rättigheter och allas rätt till lika möjligheter oavsett bakgrund är en ledstjärna i den svenska integrationspolitiken. Statsmakterna har på flera sätt markerat att arbetet med att förebygga och motverka rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering är ett prioriterat område inom integrationspolitiken.

Mycket återstår givetvis för att uppnå detta mål. Det är ett arbete som måste bedrivas i hela samhället, och inte bör reduceras till arbetsmarknaden, även om det policyområdet måste prioriteras särskilt.

Särskilt viktigt är att uppmärksamma förekomsten av indirekta och ibland omedvetna former av negativ särbehandling, t.ex. diskriminering på grund av hudfärg eller etnisk bakgrund. Detta är en diskriminering som är svårare att ringa in och komma åt. Viktigt är också att poängtera att det inte bara är arbetsgivare som kan diskriminera. Negativ särbehandling kan förekomma i många sociala sammanhang, och enskilda personer kan i en mängd olika situationer medverka till det – ibland omedvetet.

Denna undersökning försöker närma sig en förståelse av hur allmänheten ser på förekomsten av etnisk diskriminering som samhällsföreteelse och hur samhället borde reagera mot etnisk diskriminering för att motverka och bekämpa den.

Förekommer etnisk diskriminering?

Den första frågan som redovisas i detta avsnitt fokuserar på allmänhetens uppfattning om det faktiska förekommandet av etnisk diskriminering.

Med hjälp av följande frågepåstående undersöks respondenternas uppfattningar om huruvida diskriminering är en faktiskt förekommande företeelse i dagens Sverige eller ej.

Det förekommer en diskriminering av invandrare i Sverige.

Frågan handlar om ett enkelt konstaterande från ett individuellt perspektiv: att etnisk diskriminering faktiskt förekommer i dagens Sverige. Här säger man inte något om den faktiska diskrimineringens intensitet eller former. Inte heller inom vilka områden diskriminering anses förekomma. Det var tyvärr inte möjligt att inom ramen för denna undersökning även fokusera på dessa viktiga aspekter.

Diagram D8 visar hur respondenterna tar ställning till detta påstående om förekomsten av diskriminering. En överväldigande majoritet av svenskarna (81–82 procent) anser under perioden 1999–2002 att diskriminering av invandrare faktiskt förekommer i det svenska samhället.

En mycket liten andel av respondenterna (2–3 procent) svarar att påståendet om diskriminering av invandrare »inte alls« stämmer. Totalt är det 18 procent som ifrågasätter att invandrare diskrimineras i Sverige. Andelarna är konstanta under åren.

Vad gäller undersökningen 1999 visar det sig att faktorer som ålder, bostadsort och utbildning har en överrepresentation vad gäller insikter om förekomsten av diskriminering. Bland dem som bestämt svarar att etnisk diskriminering förekommer yngre än 30 år, storstadsbor och högt utbildade personer oftare än i populationen.

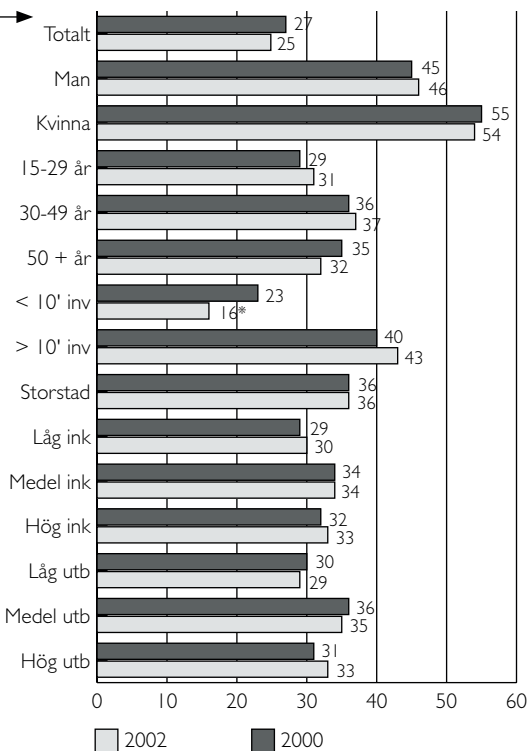
Diagram D8 visar att personer äldre än 50 och de som bor i mindre orter är underrepresenterade bland de som svarar positivt på frågan om förekomsten av etnisk diskriminering.

Insikten att det förekommer diskriminering minskar något bland personer äldre än 50 och

Tabell & diagram D8¹

Det förekommer en diskriminering av invandrare i Sverige.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	25	27	25*
...ganska bra	57	54	56
...ganska dåligt	13	15	15
...inte alls	3	2	3*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

särskilt bland boende i mindre samhällen (minskar från 23 till 16 procent).

Lika rättigheter oavsett etnisk bakgrund

Ett av de övergripande målen för den nationella integrationspolitiken syftar till att garantera alla medborgare lika rättigheter och lika möjligheter. Verkets integrationsbarometer ställer en fråga som bidrar till att undersöka allmänhetens uppfattning om integrationspolitikens grundläggande princip, nämligen att alla medborgare bosatta i landet ska ges lika rättigheter oavsett etnisk eller kulturell bakgrund.

Finns det stöd bland medborgarna för detta principiella ställningstagande? Överensstämmer den politiska maktens strävan med medborgarnas åsikter i denna fråga?

Med följande frågepasteående analyseras medborgarnas inställning till principen om lika rättigheter:

Alla invandrare permanent bosatta i Sverige bör ges samma rättigheter som landets egen befolkning.

En positiv inställning till påståendet markerar en inställning som överensstämmer med integrationspolitikens ledande princip. Det är också rimligt att tolka en negativ inställning till påståendet som ett uttryck för en negativ vilja till integration.

Svaren i **diagram D9a** visar att en överväldigande och över åren stabil majoritet av respondenter (ca 90 procent) ställer sig bakom den integrationspolitiska principen om lika rättigheter.

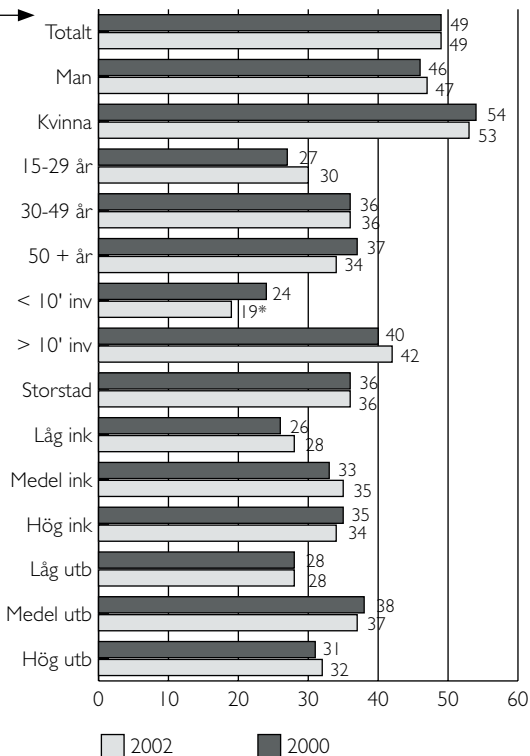
Av dessa är det nästan varannan svensk som uppger att påståendet »stämmer helt och hållet«. Detta är en markant ökning om man jämför med undersökningen 1999 i vilken 44 procent uppgav samma svar. Bland de som svarar positivt finns fler ungdomar och högutbildade än i motsvarande grupp i befolkningen.

Av diagram D9a framgår att den mest positiva opinionen 2002 minskar hos personer över 50 år och personer boende i mindre orter.

Tabell & diagram D9a'

Alla invandrare permanent bosatta i Sverige bör ges samma rättigheter som landets egen befolkning.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	44	49	49
...ganska bra	45	41	40
...ganska dåligt	7	7	7
...inte alls	3	2	3*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Med hjälp av **diagram D9b** kan man analysera bakgrundsprofilen på de 10 procent negativa till påståendet att invandrare ska ges samma rättigheter som svenskarna.

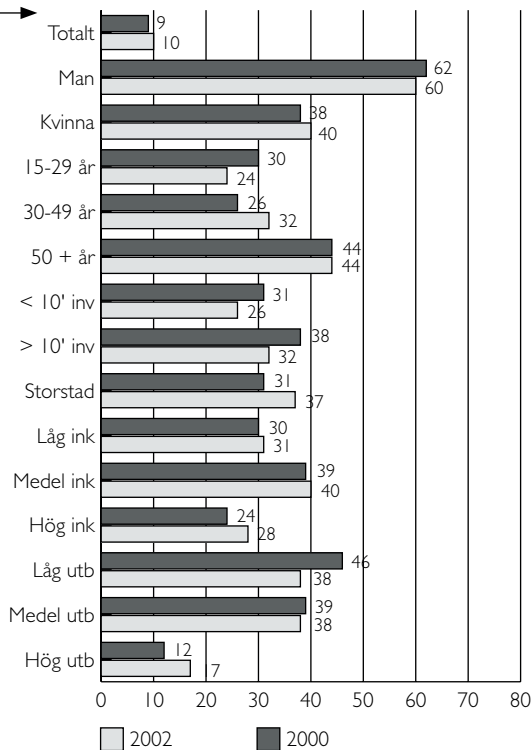
I denna negativa opinion är män, personer med låg inkomst och även lågutbildade överrepresenterade i relation till respektive kategori i totalpopulationen.

Det är intressant att konstatera i samma diagram att andelen *personer med hög utbildning och höga inkomster* som ifrågasätter principen om lika rättigheter ökar något i relation till mätningen 2000. Personer i åldrarna 30–40 som är negativa till lika rättigheter för alla oavsett bakgrund ökar också under samma period.

Tabell & diagram D9b¹

Alla invandrare permanent bosatta i Sverige bör ges samma rättigheter som landets egen befolkning.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	44	49	49
...ganska bra	45	41	40
...ganska dåligt	7	7	7
...inte alls	3	2	3*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

OK att diskriminera?

Trots lagstiftningens påbud råder en generell uppfattning att etnisk diskriminering förekommer på den svenska arbetsmarknaden, vilket indirekt beskrivs via den enkätfråga som redovisats ovan. Flera attitydundersökningar rapporterar också att många personer med utländsk bakgrund känner sig diskriminerade på arbetsmarknaden och inom andra samhällsområden.

En grundläggande förutsättning för att komma tillrätta med problemet inom integrationsområdet är insikten att det är fel att diskriminera på grund av etnicitet, hudfärg och nationell bakgrund.

Hur många accepterar att etnisk diskriminering förekommer på de svenska arbetsplatserna? I denna undersökning analyseras denna fråga med hjälp av följande frågepåstående:

Det är acceptabelt att arbetsgivarna avvisar arbetssökande invandrare utan att bedöma deras kvalifikationer.

Svaren i **diagram D10** visar att endast 4 procent instämmer helt i detta påstående. Inkluderar man de som anser att påståendet stämmer »ganska bra« blir det sammanlagt 10 procent som accepterar att invandrare diskrimineras på svenska arbetsplatser.

En av tio accepterar alltså öppen diskriminering av invandrare. Andelen förändras marginellt under undersökningsåren mellan 1999–2002.

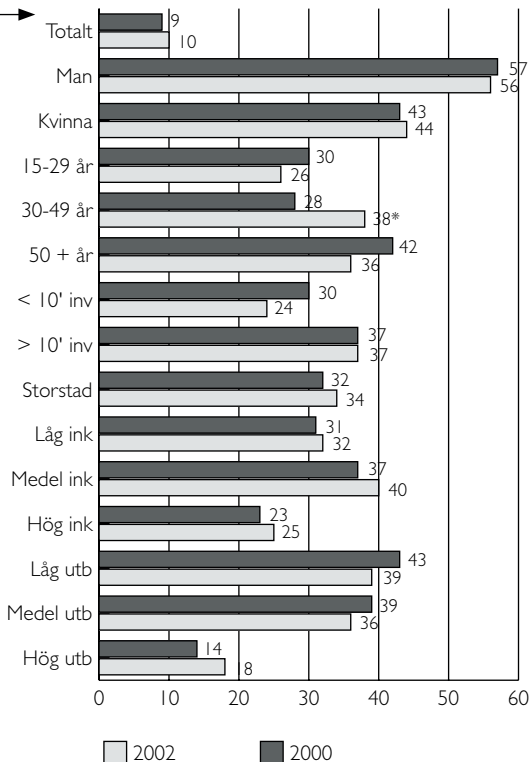
Acceptansen är större bland yngre än 30, personer med låg inkomst samt personer med låg utbildning. Värt att notera är att acceptansen ökar markant bland åldrarna 30–49 och även något bland medel- och höginkomsttagare. Personer med hög utbildning som accepterar öppen diskriminering ökar i undersökningen 2002.

Hoppigivande är att en överväldigande majoritet tar avstånd från påståendet om öppen diskriminering. Andelen personer som kategoriskt tar avstånd från diskrimineringspåståendet ökar med 6 procentenheter under undersökningstillfällena 1999 och 2002 (från 58 procent till 64).

Tabell & diagram D10¹

Det är acceptabelt att arbetsgivarna avvisar arbetssökande invandrare utan att bedöma deras kvalifikationer.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	4	3	4
...ganska bra	7	6	6
...ganska dåligt	29	28	25
...inte alls	58	61	64*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Kan man göra något åt diskriminering?

En annan fråga som analyserar inställningen till etnisk diskriminering fokuserar på allmänhetens uppfattningar om möjligheten att påverka förekomsten av etnisk diskriminering i samhället.

Har svenskarna resignerat över det faktum att det förekommer etnisk diskriminering i samhället? Eller anser man att det är möjligt att göra något åt denna sociala åkomma?

Följande frågepåstående används för att undersöka frågan:

Det går inte att göra något åt diskriminering av invandrare.

Påståendet ger uttryck för en pessimistisk hållning i frågan om möjligheten att aktivt motverka etnisk diskriminering i dagens samhälle.

Ett positivt ställningstagande till påståendet bör rimligen tolkas som ett uttryck för en resignerad och passiv inställning, som delvis också kan tolkas som en indirekt acceptans av förekomsten av etnisk diskriminering i Sverige.

Men individernas motiv för att resonera resignerat kan vara många, exempelvis bedömning av faktiska svårigheter för att effektivt utforma effektiva instrument (t.ex. juridiska sådana) för att komma tillrätta med problemet.

Svaren i **diagram D11** indikerar att i alla tre undersökningar (1999–2002) finns det en klar majoritet på 83–84 procent av respondenterna som anser att påståendet inte stämmer. Följaktligen anser de att det är möjligt att agera mot diskriminering.

Endast 14 procent av respondenterna sammantaget har den motsatta uppfattningen och anser att det stämmer att det inte går att påverka diskriminering.

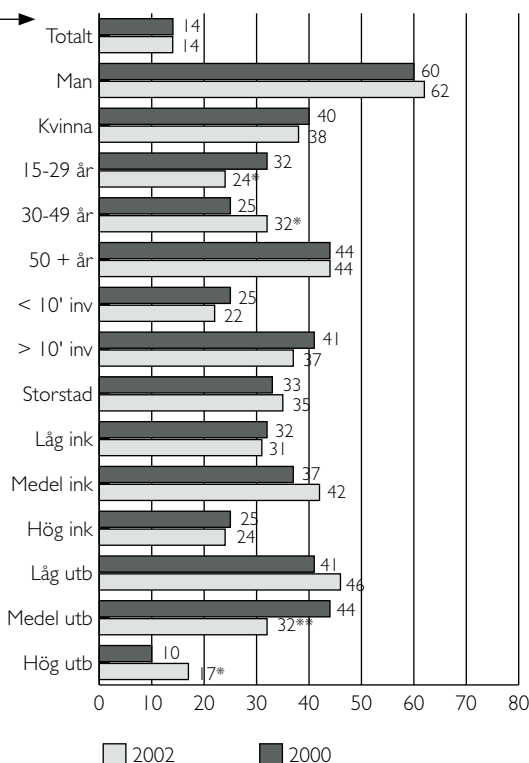
Verkets undersökning visar att en passiv och resignerad inställning till möjligheterna att motverka etnisk diskriminering är mycket begränsade – och att den är oförändrad mellan 1999–2002.

I diagram D11 kan också bakgrundprofilen för gruppen som anser att det inte går att påverka etnisk diskrimineringen analyseras. En överrepresentation föreligger vad gäller faktorer

Tabell & diagram D11¹

Det går inte att göra något åt diskriminering av invandrare.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	3	4	4
...ganska bra	11	10	10
...ganska dåligt	39	38	36*
...inte alls	44	46	48

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

som kön, inkomst och utbildning. Detta innebär att bland de som rapporterar en pessimistisk inställning i diskrimineringsfrågan finner man män, låg- och mellaninkomsttagare samt personer med låg utbildning oftare än andelen personer i dessa kategorier i totalpopulationen.

Svenskarna först!

Den integrationspolitiska principen om lika rättigheter, som enligt denna undersökning har ett brett och stabilt stöd bland allmänheten, kan komma att ifrågasättas i ett läge där begränsade och viktiga resurser blir otillräckliga t.ex. under en lågkonjunktur eller en annan kritisk situation. I det läget kan röster höjas för att kräva att infödda ska ha företräde till särskilt attraktiva resurser som inte räcker åt alla, och att detta ska ske genom att invandrare diskrimineras.

Det har redan dokumenterats hur konkurrensen om knappa resurser på vissa håll i Europa leder till kravet på att infödda ska komma först vad gäller fördelning av t.ex. välfärdsförmåner.

Syftet med följande frågepåstående är att undersöka hur mycket stöd som finns i Sverige för en politik som skulle gå ifrån den gällande principen om lika rättigheter och innebära en systematisk diskriminering av invandrare.

Infödda svenskar bör komma före invandrare vad det gäller jobb, bostäder och bidrag.

Diagram D12 visar att det inte är många som instämmer fullständigt i detta påstående. Endast en av tio svenskar håller med och är beredd att acceptera att infödda svenskar ges företräde vad gäller tillgång till jobb, bostäder och bidrag. Några fler uppger att påståendet stämmer »ganska bra«.

Lägger man ihop dessa svar visar denna undersökning att en icke försumbar andel av medborgarna ställer sig bakom en föreställning om etnisk preferens vad gäller fördelning av vissa samhällsförmåner. Det handlar om 28 procent år 1999. Denna andel sjunker i de efterföljande undersökningarna.

Det bör oroa de sektorsansvariga att så många som en fjärdedel av svenskarna inte avvisar tanken om etniska preferenser som står i direkt konflikt med en viktig aspekt i integrationspolitiken, nämligen »lika rättigheter oavsett bakgrund«.

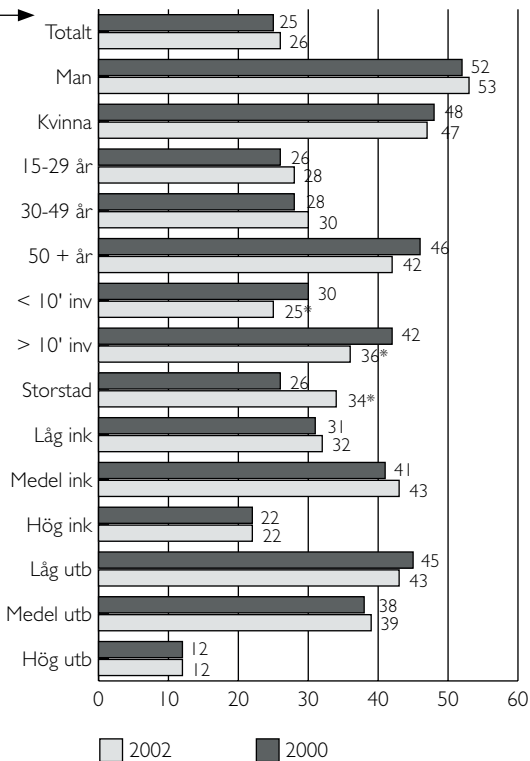
Bland de svarande är yngre än 30, lågutbildade samt personer med låg- och mellaninkomster överrepresenterade i relation till populationen. Enligt årets undersökning ökar denna opinion i storstäderna, men minskar bland boende i mindre städer och samhällen med mindre än 10 000 invånare (statistiskt signifikanta förändringar). Denna opinion minskar också bland äldre än 50.

Ett hoppgivande resultat i diagram D12 är

Tabell & diagram D12'

Infödda svenskar bör komma före invandrare vad det gäller jobb, bostäder och bidrag.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	11	10	11
...ganska bra	17	15	15
...ganska dåligt	42	39	35**
...inte alls	31	34	37*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

att en klar och stabil majoritetsoption på 72–73 procent som tar avstånd från ett i särklass påtagligt diskrimineringspåstående dokumenteras i alla tre undersökningarna 1999–2002

Ett annat hoppfullt resultat är att de som tydligt och kategoriskt tar avstånd från påståendet ökar från 31 till 37 procent mellan 1999 och 2002. Förändringarna är statistiskt säkerställda.

Sammanfattning

av resultat angående frågor om lika rättigheter och diskriminering

Infödda svenskar bör komma före invandrare när det gäller arbeten, bostäder och bidrag.

En av fyra svenskar accepterar etniska preferenser och därmed systematisk diskriminering av invandrare vad gäller tillgång till jobb, bidrag och bostad.

Andelen som tar avstånd från denna tanke utgör en stabil majoritet på 72–73 procent av befolkningen under perioden 1999–2002.

Alla invandrare permanent bosatta i Sverige måste ges samma rättigheter som landets egen befolkning.

En av tio svenskar ställer sig avvisande till denna grundläggande princip i den svenska integrationspolitiken, att invandrare bör ges samma rättigheter som landets egen befolkning.

Ingen större opinionsförändring under åren 1999–2002.

Bland de som är negativa till att invandrare ska ges samma rättigheter som svenskarna är låginkomsttagare och lågutbildade överrepresenterade.

Det förekommer diskriminering av invandrare i Sverige

En överväldigande majoritet (81 procent) av svenskarna instämmer i påståendet att invandrare diskrimineras i Sverige.

18 procent ifrågasätter att invandrare diskrimineras i Sverige. Andelarna är konstanta under åren.

Det går inte att göra något åt diskrimineringen av invandrare

14 procent av befolkningen anser att det inte går att göra något åt diskrimineringen av invandrare, vilket kan tolkas som ett indirekt sätt att acceptera den. Andelen är konstant 1999–2002.

De som bestämt tar avstånd från det resignerade diskrimineringspåståendet ökar gradvis under åren från 44 procent till 48 procent.

Det är acceptabelt att arbetsgivare avvisar arbetssökande invandrare utan att bedöma deras kvalifikationer för jobbet.

Få accepterar att invandrare diskrimineras på arbetsmarknaden. Acceptansen är störst bland yngre än 30 år och lägre utbildade personer. Acceptansen ökar markant 2002 bland yngre medelålder. En klar majoritet (9 av 10) tar avstånd från diskrimineringspåståendet.

Särskilt negativa attityder

Detta avsnitt fokuserar på bestämda negativa opinionsbilder och attityder i samband med invandring, etnisk mångfald och integration. Det handlar om särskilt negativa uppfattningar som kan förknippas med företeelser som främlingsfientlighet, rasism och rädsla för invandringen och det främmande.

Det är viktigt att följa och analysera denna typ av föreställningar eftersom de är förknippade med företeelser som utgör starka hinder mot mångetnisk integration. Särskilt effektiva som barriärer mot integration är de olika former av vardaglig och strukturell diskriminering och rasism som på senare tid uppmärksammas alltmer i den svenska debatten.

I denna undersökning rapporteras flera frågor som avser att fånga allmänhetens inställning i relation till vissa aspekter kopplade till dessa barriärer mot integration.

I ett tidigare avsnitt i denna rapport redovisas frågor som berör etnisk diskriminering och inställning till principen om lika rättigheter. I avsnittet om individuella handlingspotentialer redovisas en analys av väljarpreferenser för ett politiskt parti som vill inskränka invandrarnas rättigheter.

I detta avsnitt kompletteras denna beskrivning med fyra frågor som avser att selektivt fokusera på ett antal särskilt negativa attityder till etnisk mångfald och mångetnisk integration.

Stopp för alla nya invandrare?

Det första frågepåståendet i detta avsnitt fokuserar på en särskilt negativ inställning till invandringen, som logiskt innebär att man tar ställning för ett totalstopp av invandringen till Sverige. Frågeställningen är särskilt intressant idag mot bakgrund av en aktuell debatt om framtida behov av arbetskraftsinvandringen.

Det finns skäl för att tro att ett sådant starkt ställningstagande troligen i många fall hänger ihop med en kritisk inställning till invandrare och etniska relationer.

Följande påstående tar respondenterna ställning till:

Vi bör inte släppa in några flera invandrare i Sverige.

Påståendeformuleringen har använts i undersökningar som CEIFO i Stockholm tidigare rapporterat. När frågan ställdes 1993 var det sammantaget 44 procent som instämde, av vilka 16 procent som instämde helt. En majoritet på 56 procent tog avstånd från påståendet. (Lange och Westin 1993 sid. 48.)

Diagram D13a redovisar resultat från verkets mätningar 1999–2002. I den första mätningen 1999 uppgår 63 procent att de tar avstånd från det starka invandringspåståendet. I mätningen 2002 ligger denna opinion på samma nivå, dvs. cirka två tredjedelar av den svenska befolkningen delar inte uppfattningen att man bör stoppa all invandring till Sverige.

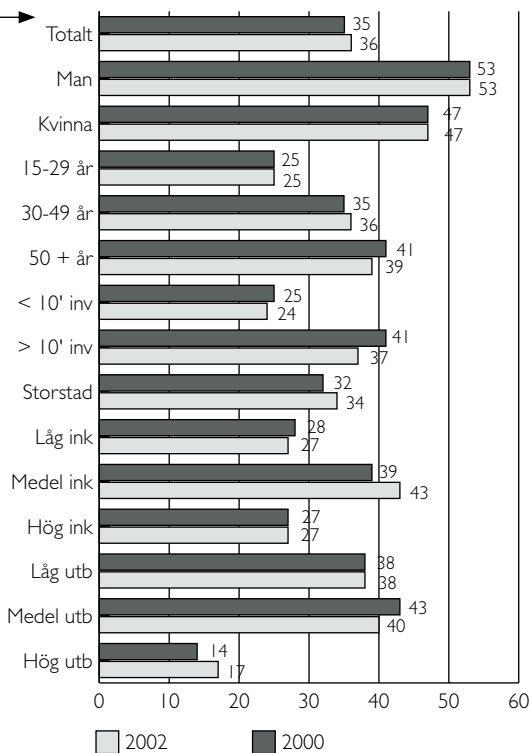
En förändring mot en mer positiv inställning till invandringen rapporteras i dessa mätningar. Andelen som bestämt tar avstånd från invandringspåståendet (svarar »stämmer inte alls») ökar med 4 procentenheter mellan 1999 till 2002.

Andelen som sammantaget är positiv till invandringspåståendet utgör 34 procent av respondenterna 1999 och ökar lite i de senare mätningarna. (Detta kan jämföras med CEIFO:s undersökning där 44 procent var positiva 1993.) Av de som instämmer är det 13–14 procent i alla tre mätningar som mer bestämt anser att påståendet mot invandring stämmer helt och hållet. I

Tabell & diagram D13a¹

Vi bör inte släppa in några flera invandrare i Sverige.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	14%	13%	14%
...ganska bra	20%	22%	22%
...ganska dåligt	36%	35%	32%*
...inte alls	27%	29%	31%

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

följande avsnitt undersöks närmare kopplingen mellan en negativ opinion mot all invandring och en negativ inställning till invandrare och mångfald.

Noteras bör att detta hårda motstånd mot invandringen ligger på nästan samma nivå 1987 (12 procent) och 1993 (16 procent), enligt de förhållandevis jämförbara resultat som rapporterats av CEIFO (Lange och Westin, 1993 sid. 48).

Om man analyserar bakgrundsfaktorer i Diagram D13a finner man att bland de negativa till nya invandrare återfinns låg- och medelutbildade personer i högre utsträckning än i populationen. Av diagrammet framgår också att det är inte låginkomsttagare utan personer med inkomster i mellankategorin som är mer benägna att instämma i påståendet om restriktiv syn på invandringen till Sverige. I denna opinionsbild är mellaninkomsttagare överrepresenterade i relation till andelen mellaninkomsttagare i populationen.

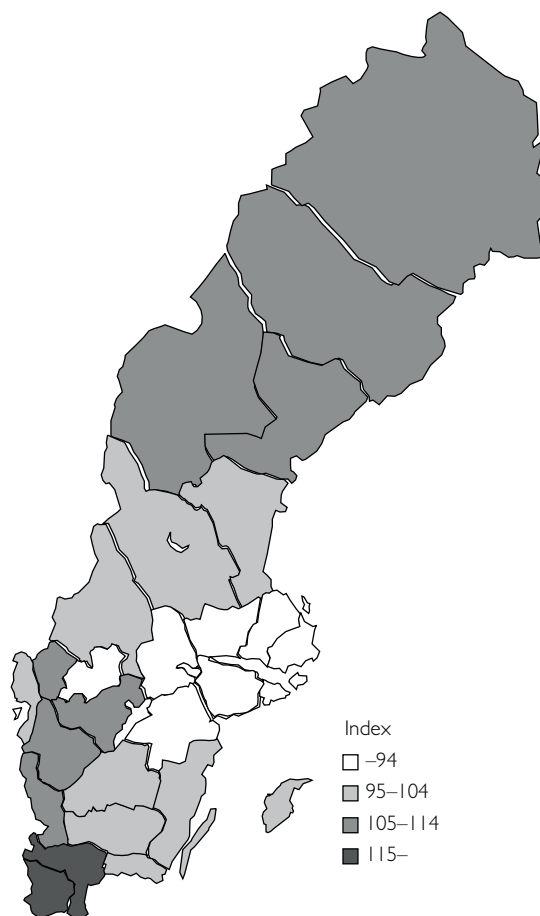
Diagram D13b visar hur den negativa opinionen mot invandringen sprids i en större regionindelning. En negativ inställning mot invandring och invandrare rapporteras i Sydsverige och Malmöområdet i större utsträckning än i de andra regionerna.

Kartan och index under diagrammet illustrerar denna regionalfördelning. I områden med index under 100 instämmer en lägre andel av populationen i att vi inte bör släppa in fler invandrare i Sverige, jämfört med totalpopulationen för riket. Områden med ett index under 100 är Östra Mellansverige och Stockholmsområdet. Mest benägna att instämma i påståendet är personer i Malmöområdet och Sydsverige.

Tabell & karta D13b

Vi bör inte släppa in några fler invandrare i Sverige. (Stämmer helt och hållet, Stämmer delvis), procent.

Malmöområdet	44
Sydsverige	42
Västsverige	40
Småland och öarna	36
Norra mellan Sverige	36
Göteborgsområdet	35
Stockholmsområdet	33
Norra Sverige	32
Östra mellan Sverige	31

Fientlighet mot invandrare

Ett annat påstående i undersökningen innebär ett starkt ställningstagande mot etnisk mångfald och mångetnisk integration. Påståendet, som ger uttryck för en föreställning som kan tydas som främlingsfientlig, lyder som följer:

Ju mindre man märker av alla invandrare desto bättre.

Detta frågepåstående är också hämtat från litteraturen. Det har använts tidigare av forskarna vid CEIFO i Stockholm.

Diagram D14 visar att flertalet svenskar tar avstånd från detta främlingsfientliga påstående. Mellan 76–78 procent av respondenterna i alla tre mätningar mellan 1999–2002 uppger att det främlingsfientliga påståendet stämmer ganska dåligt eller inte alls.

Andelen som kategoriskt tar avstånd ifrån påståendet (svarar »stämmer inte alls») ökar sedan 1999. Denna andel ökar till 44 procent år 2002.

Av diagrammet D14 framgår att en femtedel av respondenterna instämmer i det främlingsfientliga påståendet. Inga större förändringar sker under tiden. Det är lika många personer som instämmer 1999 och 2002.

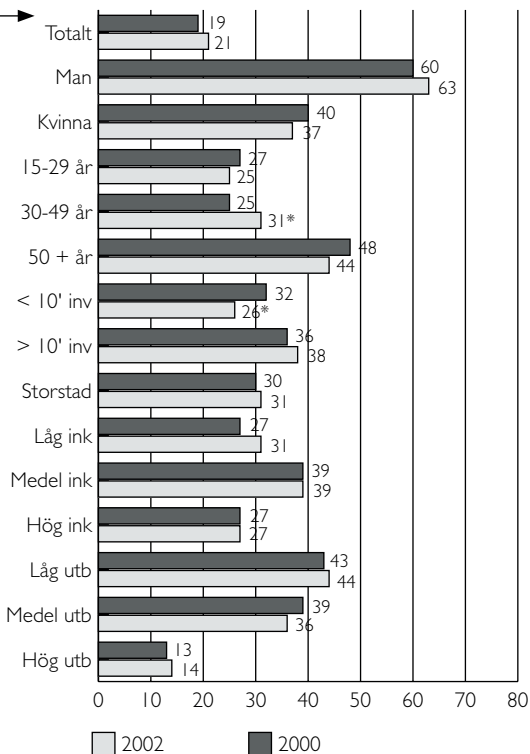
Bland dem som bejakar det främlingsfientliga påståendet föreligger en överrepresentation vad gäller bakgrundvariablerna kön, ålder, boendeort och utbildning. Detta innebär att män, personer yngre än 30, boende i mindre samhällen (<10 000 invånare), samt personer med låg inkomst och särskilt lågutbildade återfinns i denna främlingsfientliga opinionen i högre utsträckning än i populationen.

Vad gäller förändringar mellan 2000 och 2002 framgår av diagrammet att denna främlingsfientliga opinion ökar markant i åldrarna 30–49. Den ökar också bland låginkomsttagare från 27 till 31 procent. Däremot minskar denna opinion bland personer som bor i mindre samhällen och bland de äldre än 50.

Tabell & diagram D14'

Ju mindre man märker av alla invandrare desto bättre.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	6	6	7
...ganska bra	15	13	14
...ganska dåligt	37	38	33**
...inte alls	39	40	44

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Rasismen ökar – eller minskar?

Det finns delade meningar i frågan om rasismen ökar i Sverige eller ej. Denna undersökning bidrar med ytterligare dataunderlag för att fortsätta följa en frågeställning som tycks dela den svenska opinionen.

I denna undersökning tar respondenterna ställning till ett enkelt och direkt påstående om förekomsten av ökad rasism i Sverige:

Rasismen har ökat i Sverige det senaste halvåret.

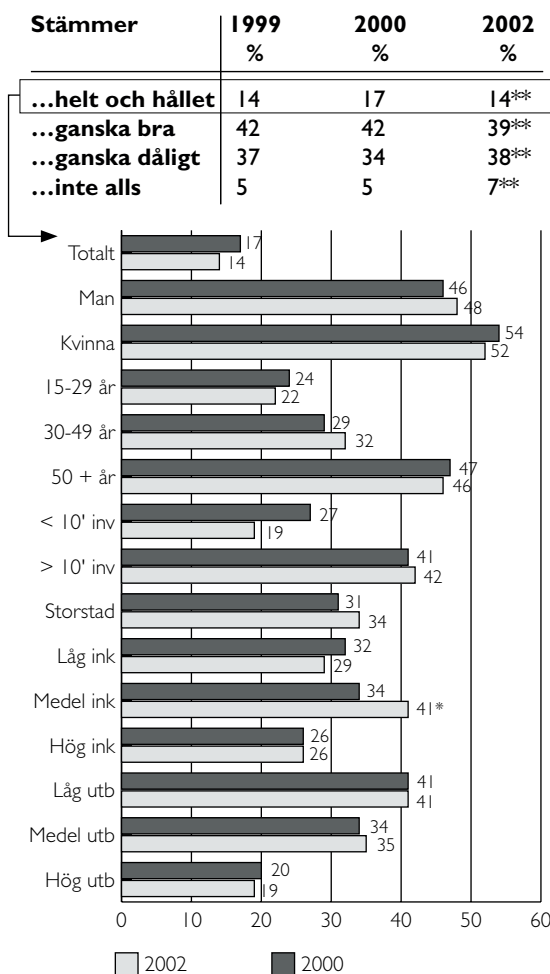
Svaren som redovisas i **diagram D15a** indikerar att de som instämmer i detta påståendet minskar över åren. Nästan sex av tio svenskar (56 procent) anser 1999 att rasismen hade ökat i Sverige det senaste halvåret. I den senaste mätningen 2002 minskar denna andel till 53 procent.

Bland dem som instämmer helt i påståendet återfinns kvinnor, personer äldre än 50 och lågutbildade i större utsträckning än i populationen. Denna opinionsbild minskar 2002 främst bland boende i mindre orter från 27 till 19 procent och ökar bland medelinkomsttagare (från 34 till 41 procent), vilket är en statistiskt signifikant förändring. Respondenter som gör den motsatta bedömningen och menar att rasismen inte alls ökar är få (5–7 procent) över åren. En statistiskt säkerställd förändring rapporteras dock mellan 2000 och 2002: de som anser att rasismen inte alls ökar blir lite fler.

En optimistisk tolkning av årets undersökningsresultat vad gäller nedgången för uppfattningen att rasismen ökar är att detta möjligen kan överensstämma med vardagliga upplevelser av mindre rasistiska företeelser. Även om en bedömning av sådana upplevelser blir beroende av respondenternas uppfattningar om vad rasismen är för företeelse. Om dessa uppfattningar lägger tonvikten på extrema och organiserade former av rasismen kan möjligen den optimistiska tolkningen vara rimlig. Det finns andra uppgifter som bekräftar att den typen av rasistiska yttringar har minskat. Dessa är dock inte de enda relevanta i sammanhanget.

Tabell & diagram D15a¹

Rasismen har ökat i Sverige det senaste halvåret.

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Etniskt blandade familjer?

Sist i detta avsnitt redovisas en fråga som ger uttryck för en klart rasistisk uppfattning som berör etnisk mångfald inom familjeområdet. Det handlar om att försöka fånga en bild av allmänhetens (positiva eller negativa) föreställningar om etniskt blandade familjer.

För att analysera dessa föreställningar om familjerelationer över de etniska gränserna används följande frågepåstående, som hämtats från facklitteraturen:

Personer från olika kulturer och raser bör inte bilda familj och skaffa barn.

Diagram D15b redovisar att en klar majoritet tar avstånd från det rasistiska påståendet om blandade familjerelationer.

Denna opinionsbild tycks vara stabil över undersökningsperioden 1999–2002. Ca 86–88 procent av respondenterna anser att det rasistiska påståendet är fel.

En andel på 8–11 procent av respondenterna instämmer (helt eller delvis) i det rasistiska påståendet. Andelen förändras marginellt under perioden 1999–2002.

Bakgrundsfaktorerna på denna instämmande grupp kan analyseras i Diagram D15b. Av dessa uppgifter framgår att bland de som instämmer i det rasistiska påståendet är äldre än 50, lågutbildade och personer med låg- och medelinkomster överrepresenterade i relation till respektive kategori i populationen.

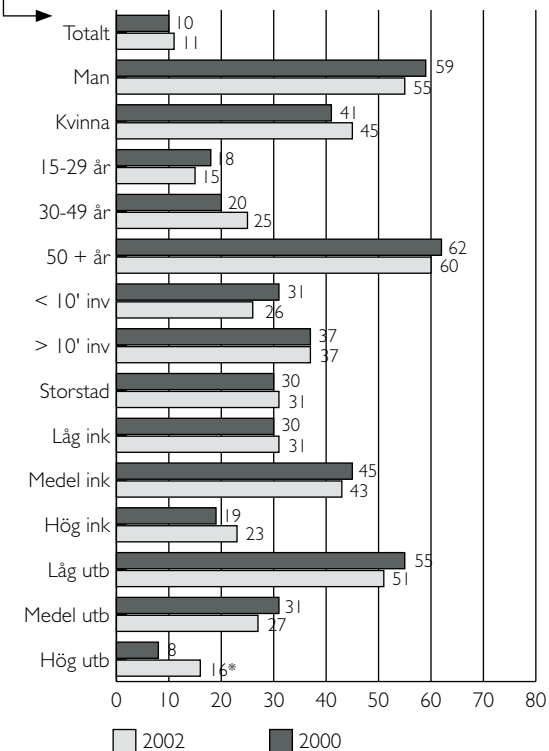
Vad gäller förändringar ökar den rasistiska opinionen år 2002 bland kvinnor, i åldrarna 30–49, höginkomsttagare och högutbildade. Det senare är en något överraskande förändring bland de högutbildade, och den är statistiskt signifikant.

Den rasistiska opinionen minskar något bland män, ungdomar och boende i mindre orter.

Tabell & diagram D15b¹

Personer från olika kulturer och raser bör inte bilda familj och skaffa barn.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	3	4	4
...ganska bra	8	6	7
...ganska dåligt	24	24	22*
...inte alls	62	63	66

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Stopp för all invandring och främlingsfientlighet.

I analysen ovan visas att 11 procent av befolkningen är mest positiva till påståendet att man inte bör släppa in flera invandrare. Det finns skäl för att tolka denna datauppgift som en indikator på att det finns en kärna av personer som är kritiska inte bara mot invandringen, utan också mot invandrare och den mångkulturella integrationen.

För att granska om det finns belägg för denna tolkning undersöks huruvida de som anser att »man inte bör släppa in flera invandrare i Sverige« också uppvisat negativa attityder till de invandrare och den etniska mångfalden som redan finns i samhället.

Kortfattat testas hypotesen; »ju mer negativ mot flera nya invandrare, desto mer negativ mot invandrare och etnisk mångfald«.

Diagram D16 redovisar en analys på datauppgifter för 2002, som visar hur respondenter som inte vill släppa in flera invandrare tar ställning till följande sex frågor, som är relevanta för att undersöka hypotesen.

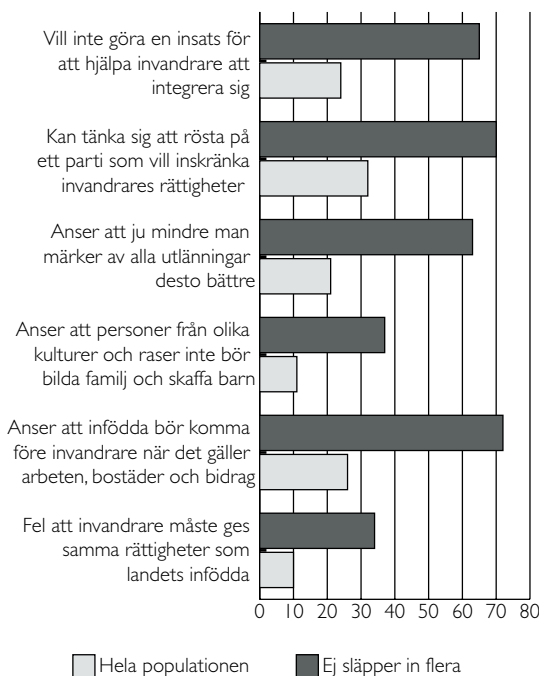
- 1 Fel att invandrare måste ges samma rättigheter som landets infödda.
- 2 Anser att infödda bör komma före invandrare vad gäller bidrag, arbete, bostäder.
- 3 Anser att personer från olika kulturer och raser inte bör bilda familj och skaffa barn
- 4 Anser att ju mindre man märker av alla utlänningar desto bättre.
- 5 Kan tänka sig rösta på ett parti som vill inskränka invandrarers rättigheter.
- 6 Vill inte göra en insats för hjälpa en invandrare att integreras.

Resultaten i diagram D16 visar att personer som »inte vill släppa in flera invandrare« i större utsträckning är mer negativa i de ovanstående frågorna än övriga populationen. Sambanden är statistiskt signifikanta.

Vad gäller de klart främlingsfientliga och rasistiska påståendena 2, 3 och 4 redovisas att de som vill stoppa all invandring instämmer nästan två gånger fler än övriga populationen.

När endast 10 procent i hela populationen ifrågasätter principen om lika rättigheter för alla

Diagram D16

oavsett bakgrund, är samma andel 34 procent hos dem som inte vill släppa in flera invandrare.

Slutsatsen man kan dra av denna analys är att det finns en stark negativ inställning till invandrare bosatta i landet och till etnisk mångfald hos de som vill stänga gränser för alla nya invandrare. Det finns alltså stöd i denna undersökningar för hypotesen »ju mer negativ mot flera nya invandrare, desto mer negativ mot invandrare och etnisk mångfald«.

Sammanfattning

av resultat angående frågor om särskilt negativa attityder

Vi bör inte släppa in några fler invandrare i Sverige.

Cirka två tredjedelar av den svenska befolkningen delar inte uppfattningen att man bör stoppa all invandring till Sverige.

I verkets första mätning 1999 uppger 63 procent att de tar avstånd från det starka invandringsspåstämnet. Denna opinion ligger på samma nivå 2002.

Det sker en opinionsförändring i positiv riktning 2002. Andelen som bestämt tar avstånd från invandringsspåstämnet ökar med 4 procentenheter i relation till 1999.

Ju mindre man märker av alla utlänningar desto bättre.

En av fem svenskar instämmer (helt eller delvis) i detta i grunden främlingsfientliga påståendet. Män, personer yngre än 30 år och lågutbildade är överrepresenterade. Flertalet svenskar tar avstånd från detta främlingsfientliga påståendet. Mellan 76–78 procent av respondenterna i alla tre mätningar mellan 1999–2002 uppger att det främlingsfientliga påståendet är fel.

Andelen som mycket bestämt tar avstånd från påståendet ökar sedan 1999 med fem procentenheter.

En femtedel av respondenterna instämmer i det främlingsfientliga påståendet. Inga förändringar sker under tiden.

Personer från olika kulturer och raser bör inte bilda familj och skaffa barn.

En klar majoritet tar avstånd från det rasistiska påståendet om blandade familjerelationer.

Cirka 86–88 procent av respondenterna anser att det rasistiska påståendet är fel. Opinionsbilden är stabil över åren 1999–2002.

En andel på 8–10 procent, med en marginell förändring över åren, instämmer i det rasistiska påståendet.

Den rasistiska opinionen ökar år 2002 bland kvinnor, i åldrarna 30–49 år och höginkomstagare. En något överraskande ökning bland högutbildade är statistiskt signifikant.

Den rasistiska opinionen minskar något bland män, ungdomar och boende i mindre orter.

Rasismen har ökat i Sverige det senaste halvåret.

De som instämmer i påståendet minskar över åren. Från att ha varit 56 procent 1999 minskar denna andel till 53 procent år 2002.

Denna opinionsbild minskar 2002 bland boende i mindre orter, och ökar bland medelinkomstagare. De som menar att rasismen inte alls ökar är få (5–7 procent) över åren. En statistiskt säkerställd förändring rapporteras dock mellan 2000 och 2002: de som anser att rasismen inte alls ökar blir lite fler.

Aktiva politiska insatser

En central uppfattning i integrationspolitiken är att samhällets etniska och kulturella mångfald ska tas tillvara inom samtliga samhällssektorer. Ett viktigt mål är att sysselsättningen ska öka så att den avspeglar den arbetsföra befolkningens etniska sammansättning.

Myndigheterna har ett särskilt ansvar och en viktig roll vad gäller att stödja integrationsarbetet och agera för att motverka och bekämpa diskriminerande barriärer som hindrar integrationen.

I denna undersökning används flera frågeuppgifter för att analysera medborgarnas inställning till dels etnisk mångfald i arbetslivet, dels myndigheternas roll och ett flertal samhällsinsatser med syfte att tillvarata denna mångfald som en berikande kraft i det svenska samhället.

Har myndigheterna ett ansvar?

I en första fråga i detta avsnitt tar respondenterna ställning till följande påstående om myndigheternas ansvar i arbetet mot diskriminering:

Myndigheter bör arbeta mer aktivt för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.

Svaren som redovisas i **diagram D17a** visar att en klar majoritet på 82–83 procent av svenskarna instämmer i påståendet att myndigheterna bör arbeta aktivt mot etnisk diskriminering.

Andelen som har den mest positiva inställningen (stämmer »helt och hållet») ökar över åren och blir 2002 en tredjedel av respondenterna. Högutbildade, boende i större orter, kvinnor och äldre är de som i större utsträckning är klart mer positiva till myndighetsinsatser.

En analys av de mest positiva till myndigheternas aktiva insatser i undersökningen 2002 visar opinionsskillnader med avseende på bakgrundsfaktorerna kön, ålder och utbildning. Detta vittnar om att bland de positiva till myndigheternas ansvar är dessa befolkningsgrupper överrepresenterade i förhållande till totalpopulationen. Detta gäller för kvinnor, personer yngre än 30 och personer med hög utbildning.

Av detta framgår att personer med låg utbildning instämmer i mindre utsträckning än i andelen lågutbildade i populationen. De positiva med gymnasieutbildning motsvarar nästan de mellanutbildade i populationen.

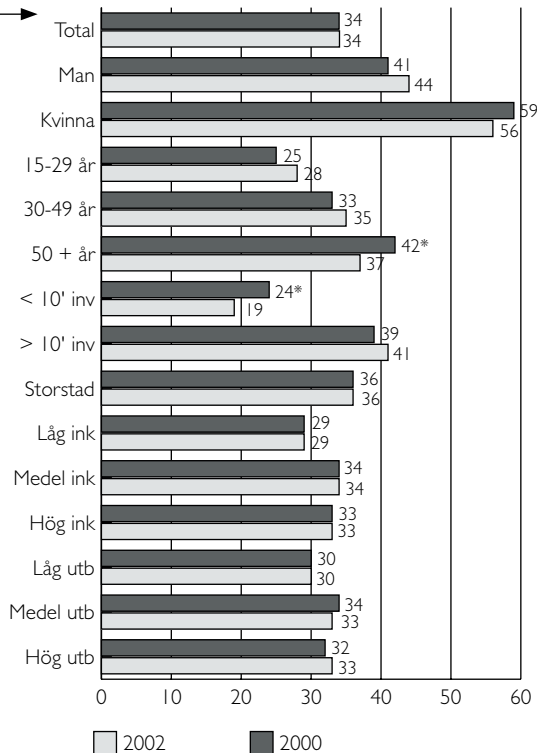
Vad gäller inkomster är personer i mellankategori mindre benägna att instämma. Bland de svarande hittar man färre instämmande mellaninkomsttagarna än de som finns i samma inkomstgruppen i populationen. Det förekommer ingen större opinionsskillnad med hänsyn till boendeort. Detta betyder att boendeort (dvs att man bor i storstäder eller mindre städer och samhällen) fördelar sig i denna fråga på ungefär samma sätt som boendeort i totalpopulationen.

Av diagram D17a framgår att den mest positiva opinionen minskar bland personer över 50 år och personer boende i mindre orter år 2002 (två statistiskt signifikanta förändringar), sam-

Tabell & diagram D17a¹

Myndigheter bör arbeta mer aktivt för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	30	34	34
...ganska bra	52	49	49
...ganska dåligt	13	12	12
...inte alls	3	3	4**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

tidigt som att den ökar något bland de yngre. Tabellen D17a visar också att 15–16 procent av befolkningen är negativt inställda till att myndigheterna arbetar aktivt mot diskriminering under åren 1999–2002. Värt att notera är att de mest negativa år 2002 visar en statistiskt säkerställd ökning till 4 procent i relation till 2000.

Mycket få personer anser bestämt att myndigheterna inte har något ansvar i frågan om etnisk diskriminering. I åren 1999 och 2000 handlar det om tre procent, som anser att påståendet inte stämmer alls.

Diagram D17b ger en bakgrundsbild till den negativa opinionen. Bland de negativa finns män, och personer med gymnasieutbildning i högre utsträckning än i populationen. Värt att notera är att personer över 50 är klart mindre benägna att avvisa myndigheternas ansvar. Det är 31 procent äldre som är negativa, vilket bör jämföras med 43 procent äldre i populationen. De mellanutbildade som är negativa till myndigheternas ansvar är 41 procent, och denna utbildningsgrupp i totalpopulationen är 35 procent.

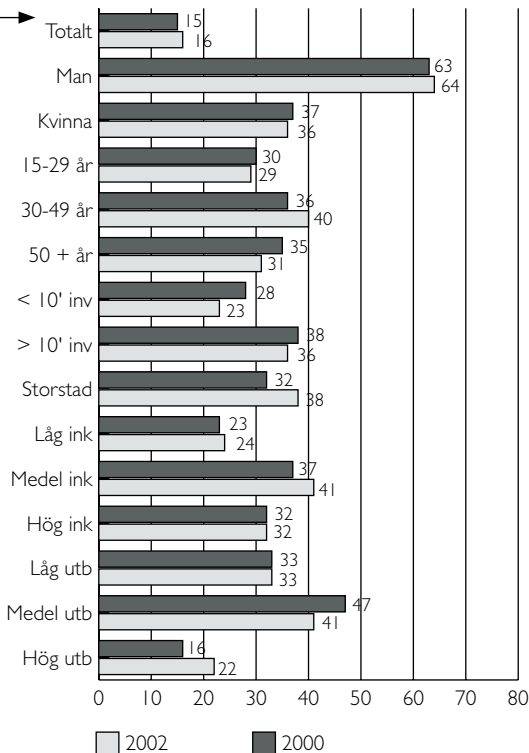
Diagrammet visar att den opinion som ifrågasätter myndigheternas engagemang ökar i flera kategorier, särskilt bland de högutbildade (från 16 procent till 22), bland medelinkomsttagare och bland personer som bor i storstäderna (från 32 procent till 38). Däremot minskar denna negativa opinion bland äldre än 50 (från 35 procent till 31) och boende i mindre samhällen.

Det är värt att noteras att denna negativa opinion ökar markant bland de högutbildade och bland personer med medelinkomster.

Tabell & diagram D17b¹

Myndigheter bör arbeta mer aktivt för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	30	34	34
...ganska bra	52	49	49
...ganska dåligt	13	12	12
...inte alls	3	3	4**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

¹ Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Tilltro till lagstiftning mot diskriminering
Hur stor är allmänhetens tilltro till lagstiftning som ett instrument för att bekämpa etnisk diskriminering i det svenska samhället? Hur många anser att lagarna är rätt instrument för att motverka diskriminering? Meningarna är ofta delade. Det finns en opinion som hävdar att det finns andra instrument som är mer effektiva för att uppnå det syftet.

För att undersöka allmänhetens inställning till att använda lagstiftningen i kampen mot etnisk diskriminering används i denna undersökning följande affirmativa påstående:

Lagstiftning bör användas för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.

Respondenternas svar som redovisas i **diagram D18** visar att flertalet svenskar instämmer i påståendet. Två tredjedelar av respondenterna anser att lagstiftning bör användas för att bekämpa diskriminering.

Denna positiva opinion ökar stegvis från 1999 till 2002. I undersökningen 1999 motsvarade denna opinion 65 procent av respondenterna. År 2002 har den ökat till 69 procent.

De respondenter som kategoriskt avvisar påståendet är ganska få. Endast 7 procent anser år 2000 att påståendet om att lagstiftningen bör användas för att motverka etnisk diskriminering »stämmer inte alls«. Men, de blir fler i årets undersökning, 9 procent. Det handlar om en statistiskt signifikant förändring.

Undersökningen 2002 konstaterar opinionskillnader med hänsyn till kön, ålder, inkomster och utbildning. Återigen finner man bland de som menar att lagar bör användas för att motverka diskriminering en större andel kvinnor och yngre än 30, än andelen personer i dessa kategorier i totalpopulationen. Yngre personer som instämmer är 30 procent, vilket kan jämföras med 22 procent yngre i populationen. Även personer med låg inkomst ligger över andelen med låg inkomst i totalpopulationen.

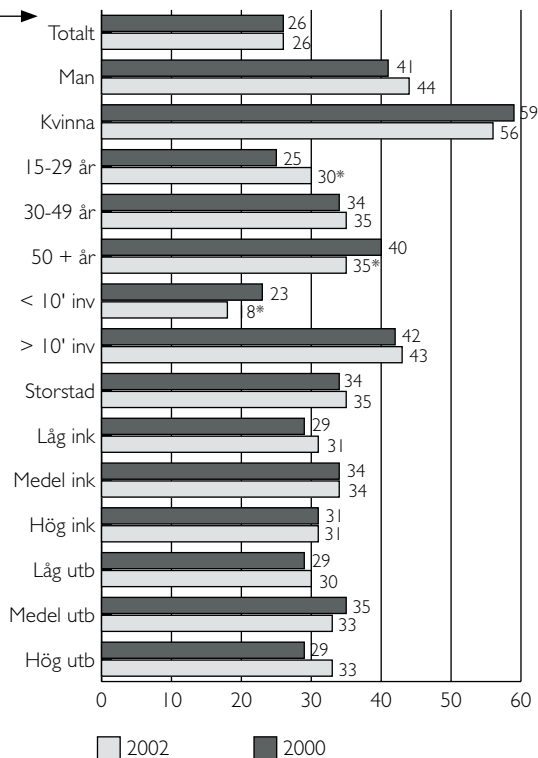
Samma sak gäller för högutbildade. Bland de som anser att lagar bör användas för att motverka diskriminering finns fler personer med hög utbildning än andelen högutbildade i populationen.

I diagrammet D18 framgår en statistiskt sig-

Tabell & diagram D18'

Lagstiftning bör användas för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	23	26	26
...ganska bra	42	42	41
...ganska dåligt	25	23	21
...inte alls	8	7	9*

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

nifikant ökning bland ungdomar (från 25 till 30 procent) som vill använda lagar mot diskriminering. De högutbildade ökar också med 4 procent. Men diagrammet visar att den positiva opinionen minskar bland äldre än 50 och boende i mindre orter (statistiskt signifikanta förändringar). Den positiva opinionen bland kvinnor minskar också något (från 59 till 56 procent).

Etnisk mångfald på arbetsplatser

Verkets undersökning ställer en generell fråga vad gäller inställningen till att göra insatser för att öka den etniska mångfalden på arbetsplatserna. Respondenterna tar ställning till påståendet:

Alla arbetsplatser borde sträva efter att anställa invandrare.

Diagram D19 visar att en majoritet av svenskarna, nästan sex av tio, ställer sig positiva till en strävan att rekrytera invandrare på alla arbetsplatser. Noteras bör att andelen som instämmer »helt och hållet« inte är särskilt stor. De är 13 procent 1999 och ökar lite i senare mätningar.

Personer som i olika grader är negativa till påståendet om att alla arbetsplatser borde anställa invandrare är 41 procent 1999 och de är lika många 2002.

Bland de mest positiva till denna typ av mångfaldssatsningar finns kvinnor, boende i större orter och särskilt högutbildade. Andelen som instämmer helt och hållet i påståendet minskar 2002 bland kvinnor och boende i mindre orter. Det sker däremot en ökning bland högutbildade.

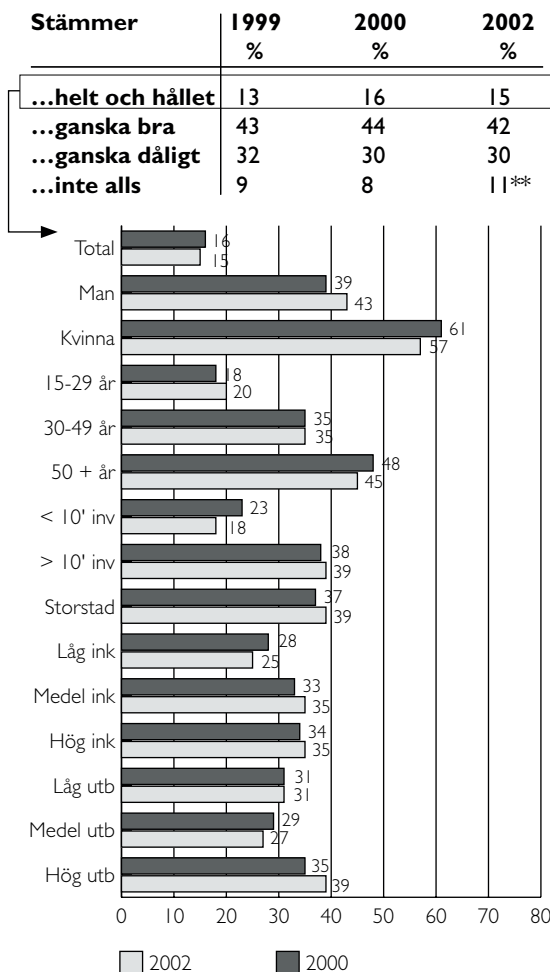
Noteras bör att de som uppvisar en bestämt avvisande inställning (»stämmer inte alls«) har ökat från 9 procent 1999 till 11 procent år 2002, vilket är en statistiskt säkerställd förändring.

I denna frågan uppvisar faktorer som kön, boendeort och utbildning en överrepresentation i relation till hur dessa faktorer fördelar sig i totalpopulationen. Bland de som är mer positiva till etnisk mångfald på arbetsplatserna är andelen kvinnor, boende i storstäderna och högutbildade större än motsvarande grupper i populationen. Bland de högutbildade är 39 procent mycket positiva till etnisk mångfald, vilket bör jämföras med 27 procent högutbildade i populationen.

När det gäller ålder förekommer mindre skillnader vilket tyder på att åldersgrupperna fördelar på nästan samma sätt som för totalpopulationer. Vad gäller inkomster är personer i mellaninkomstnivån underrepresenterade i relation till populationen.

Tabell & diagram D19¹

Alla arbetsplatser borde sträva efter att anställa invandrare.

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Diagrammet visar att den positiva opinionen ökar främst bland högutbildade (från 35 till 39 procent), och minskar bland kvinnor, äldre än 50 och bland de boende i mindre samhällen. Man bör notera att ingen av dessa förändringar är statistiskt signifikanta.

Offentlig sektor som förebild

Integrationspolitiken slår fast att staten som arbetsgivare har ett särskilt ansvar inom detta område. Regeringen har därför tagit flera initiativ för att komma närmare målet att staten ska vara en förebild vad gäller arbete med mångfald.

Integrationsbarometer 2002 ställer en fråga som ger möjligheten att bedöma medborgarnas inställning till det offentliga (stat, landsting och kommun) ambition att bli förebild vad gäller att tillvarata den etniska och kulturella mångfalden som en resurs. Respondenterna tar ställning till följande frågepåstående:

Offentliga arbetsplatser (stat, landsting, kommun) borde föregå med gott exempel och anställa personer med utländsk bakgrund.

Svaren i **diagram D20a** visar att två av tre svenskar instämmer i påståendet att offentliga arbetsplatser borde föregå med gott exempel vad gäller rekrytering av personer med utländsk bakgrund.

Endast 9 procent tar kategoriskt avstånd från påståendet. (Så många anser att påståendet stämmer »inte alls«.) Värt att notera är att samtantalet var tredje medborgare inte delar den offentliga maktens ambition att vara förebild att anställa personer med utländsk bakgrund.

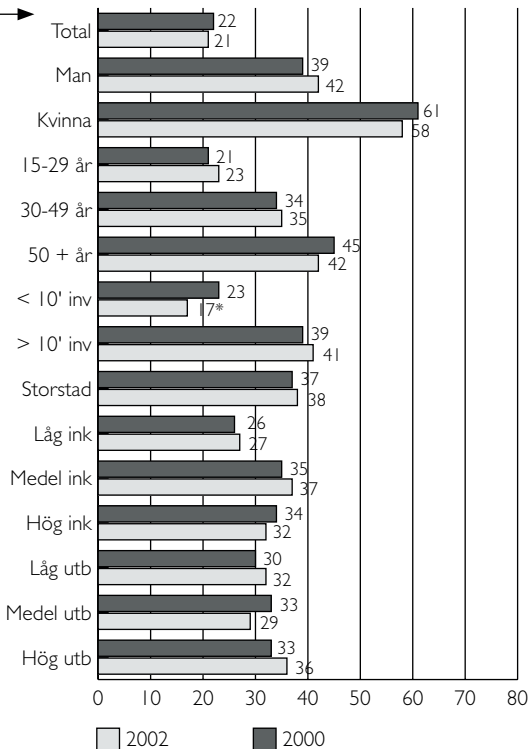
Bland de mest positiva är återigen kvinnor överrepresenterade i relation till andel kvinnor i populationen. Samma sak gäller för boende i storstäder och folk med högre utbildning. Värt att notera är att personer med hög utbildning är klart överrepresenterade bland de positiva till det offentliga ansvar om man jämför med andelen högutbildade i enkätpopulationen. 36 procent instämmer i undersökningen och de högutbildade i enkätpopulationen är 27 procent.

År 2002 minskade denna opinion bland boende i mindre orter (statistiskt signifikant), bland äldre än 50 och bland kvinnor.

Tabell & diagram D20a'

Offentliga arbetsplatser (stat, landsting, kommun) borde föregå med gott exempel och anställa personer med utländsk bakgrund.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	18	22	21
...ganska bra	46	45	44
...ganska dåligt	25	23	23
...inte alls	9	7	9**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Diagram D20b vänder på perspektivet och fokuserar på dem som ställer sig negativa till påståendet. Detta diagram visar att nästan en av tio ställer sig helt avvisande till det offentligas åtagande som förebild i mångfaldsarbetet. Några fler ställer sig negativa, men är mindre kategoriska. Det handlar om de som svarar att påståendet »stämmer ganska dåligt« och »inte alls«. Lägger man ihop dessa två negativa opinionsyttringar utgör de tillsammans 32 procent av populationen.

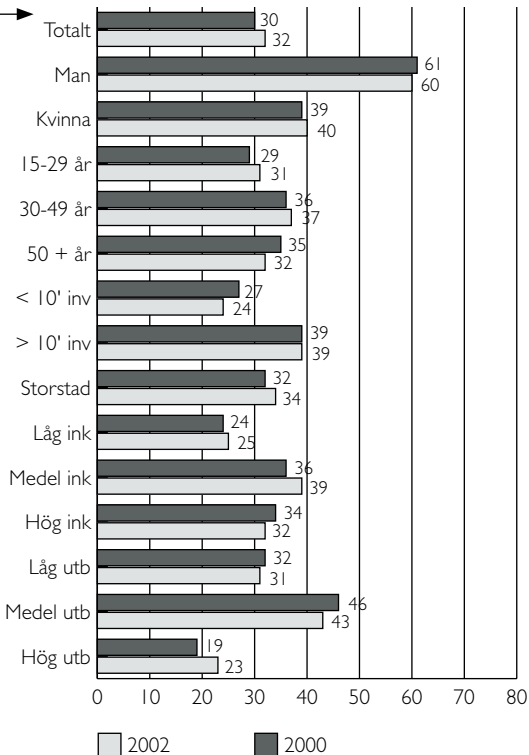
Bland de som svarar negativt är män, personer med medelhög utbildning och även yngre än 30 överrepresenterade i relation till populationen. Ingen större skillnad förekommer vad gäller inkomst och boendeort. Detta innebär att inkomst- och boendefördelningen i denna fråga motsvarar ungefär inkomst- och boendefördelningen i enkätpopulationen.

Värt att notera är att den opinion som avvisar det offentligas åtagande som förebild i mångfaldsarbete ökar bland högutbildade (från 19 procent till 23).

Tabell & diagram D20b¹

Offentliga arbetsplatser (stat, landsting, kommun) borde föregå med gott exempel och anställa personer med utländsk bakgrund.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	18	22	21
...ganska bra	46	45	44
...ganska dåligt	25	23	23
...inte alls	9	7	9**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002
 * =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Integrationsinsatser för nyanlända

En grundsten i genomförandet av integrationspolitiken är det kommunala flyktingmottagandet. Syftet med mottagandet är att ta emot flyktingar som flyttar till kommunerna och genom olika offentligt finansierade insatser stödja deras integration i det svenska samhället på ett sådant sätt att de snarast möjligt kan bli självförsörjande.

I tidigare opinionsanalyser inom området saknas en mätning om allmänhetens inställning till det kommunala mottagandet. Verkets undersökning inkluderar därför en fråga som avser att bidra med ny information i frågan om huruvida det finns stöd eller ej för de kommunala integrationsinsatserna.

I denna rapport tar respondenterna ställning till följande frågepåstående:

Kommunerna bör göra insatser för att hjälpa flyktingar att komma in i det svenska samhället.

Svaren som redovisas i **diagram D21** visar att 35 procent ställer sig helt positiva till påståendet om det kommunala ansvaret för integrationsinsatser de första åren. En lägre grad av instämmande finner vi bland de 56 procent som anser att påståendet »stämmer ganska bra«.

Verkets alla tre mätningar under åren 1999–2002 redovisar att en överväldigande majoritet av svenska befolkningen (82–84 procent) ställer sig positiva till kommunernas insatser för att stödja flyktingar att komma in i det svenska samhället.

Andelen medborgare som ställer sig negativa till kommunernas insatser för flyktingar är liten. Endast 4–5 procent anser under åren 1999–2002 att påståendet om kommunernas stödinsatser för flyktingar inte alls stämmer. Några fler anser att påståendet »stämmer ganska dåligt«.

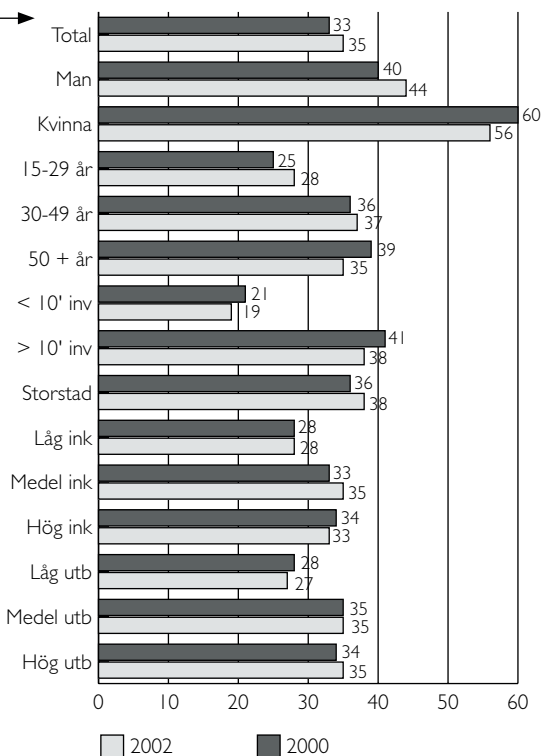
I alla tre undersökningar rapporteras att 15–16 procent av respondenterna avvisar påståendet om det kommunala ansvaret i frågan om integrationsinsatser för flyktingar.

Hoppningivande för politiska insatser bör vara det faktum att de mest positiva till kommunernas insatser för flyktingar ökat stegvis (totalt 8%) från 1999 till 2002. Bland de som är positiva finns flera kvinnor, yngre än 30, boende i storstäder och hög-

Tabell & diagram D21'

Kommunerna bör göra insatser för att hjälpa flyktingar att komma in i det svenska samhället.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	27	33	35*
...ganska bra	55	51	49
...ganska dåligt	12	11	10
...inte alls	4	4	5

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

utbildade i högre utsträckning än i populationen

Denna positiva opinion minskar dock 2002 främst bland kvinnor (från 60 procent till 56) och äldre. Däremot ökar opinionen något bland ungdomar (från 25 procent till 28) och bland män (från 40 procent till 44). Förändringarna är inte statistiskt signifikanta och bör tolkas försiktigt.

Dubbelt medborgarskap

På senare tid har uppfattningen om att Sverige bör använda medborgarskap som ett effektivt instrument i det långsiktiga integrationsarbetet vunnit mer gehör hos de ansvariga. Statsmakterna har på flera sätt signalerat en ambition att stärka medborgarskapets status och roll i integrationsprocessen. Riksdagen har nyligen fattat beslut att Sverige accepterar dubbelt medborgarskap fullt ut och man vill därmed underlätta för flera kategorier av personer att bli svenska medborgare.

Verket beställde från Sifo en särundersökning 1999 i syfte att undersöka allmänhetens uppfattningar i frågan om dubbelt medborgarskap. Denna undersökningen genomfördes i februari 1999, ett par veckor innan en parlamentarisk kommitté offentliggjorde sitt förslag om dubbelt medborgarskap. Denna undersökning redovisas i Integrationsverkets lägesrapport »Inställningen till dubbelt medborgarskap«, mars 1999.

I denna tidiga särundersökning och i den föreliggande Integrationsbarometern 2002 tar ett representativt urval av den svenska befolkningen ställning till följande påstående:

Invandrare borde ges möjligheter att få svenskt medborgarskap och även kunna behålla sitt gamla medborgarskap från hemlandet.

Särundersökning 1999 – en delad opinion.

I särundersökningen från 1999 visar det sig att en majoritet på 46 procent anser att påståendet

stämmer helt eller ganska bra. Motsatsen gäller för 42 procent, för vilka påståendet stämmer ganska dåligt eller inte alls. Denna mätning visade på en delad opinion i två nästan jämnstarka läger.

En analys av bakgrundsfaktorer visar att kön och ålder är relevanta för att förklara skillnader i inställning till dubbelt medborgarskap. Bland de yngre än 29 år är ca 60 procent positiva till dubbelt medborgarskap, och 36 procent är mot. Bland dem som är 50 år eller äldre gäller däremot det motsatta.

Tittar man på de mest positiva åsikterna blir denna bild ännu tydligare. De yngre, som uppger att påståendet om dubbelt medborgarskap »stämmer helt och hållet«, är 22 procent av de intervjuade. De som instämmer helt och hållet bland de äldre än 65 år är 10 procent.

Vad gäller könsskillnader instämmer hälften av kvinnorna i påståendet om dubbelt medborgarskap, mot 42 procent av männen. Och endast 34 procent av kvinnorna ställer sig negativa, vilket kan jämföras med de 50 procent män, som svarar negativt. Vad gäller utbildning dokumenteras i båda dessa tidigare mätningar att det finns en mer positiv inställning bland de högre utbildade. De mest negativa till dubbelt medborgarskap är lågutbildade personer.

Integrationsbarometer 2002 – de negativa tar över.

Diagram D22a redovisar resultat från Integrationsbarometer 2002. Generellt visar resultaten av alla tre genomförda mätningar att opinionsbilden förändras i negativ riktning.

I de två första mätningarna instämmer (helt eller delvis) 47 procent. I årets mätning har denna andel gått ner till 43 procent. Och förändringen är statistiskt signifikant.

Diagram D22a visar också att det är flera grupper som är mer positiva till dubbelt medborgarskap än i motsvarande grupper i populationen. Bland kvinnor, yngre än 30, storstadsbor och högutbildade har dubbelt medborgarskap sina bästa vänner.

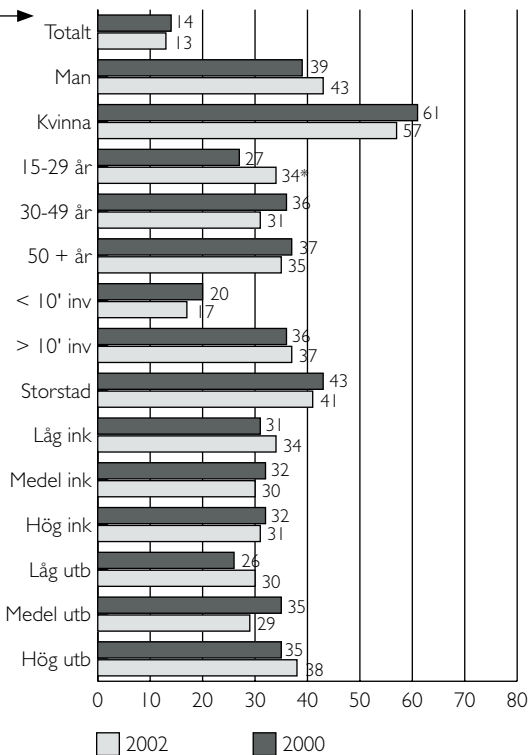
Något överraskande är kanske att vad gäller inkomster finns det fler låginkomsttagare bland de som svarar positivt än andelen med låg inkomst i populationen. När det gäller att bejaka dubbelt medborgarskap är inte mellaninkomsttagare särskilt positiva, vilket framgår när man jämför andelen positiva (30%) med populationen (39%).

Vad gäller förändringar blir personer som är yngre än 29 år mer positiva, vilket är en statistiskt signifikant förändring. En annan större och positiv förändring är att lågutbildade blir mer positiva 2002. Kvinnor och äldre än 30 blir däremot lite mer negativa.

Tabell & diagram D22a¹

Invandrare borde ges möjligheter att få svenskt medborgarskap och även kunna behålla sitt gamla medborgarskap från hemlandet.

Stämmer	1999 %	2000 %	2002 %
...helt och hållet	14	14	13
...ganska bra	33	33	30**
...ganska dåligt	29	29	29
...inte alls	21	21	26**

** =sign. skillnad, Chi2 (1procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Diagram D22b redovisar bakgrundsfaktorer på den fjärdedelen av befolkningen som är mest negativa, och som 2002 ökat med 5 procentenheter i relation till tidigare mätningen.

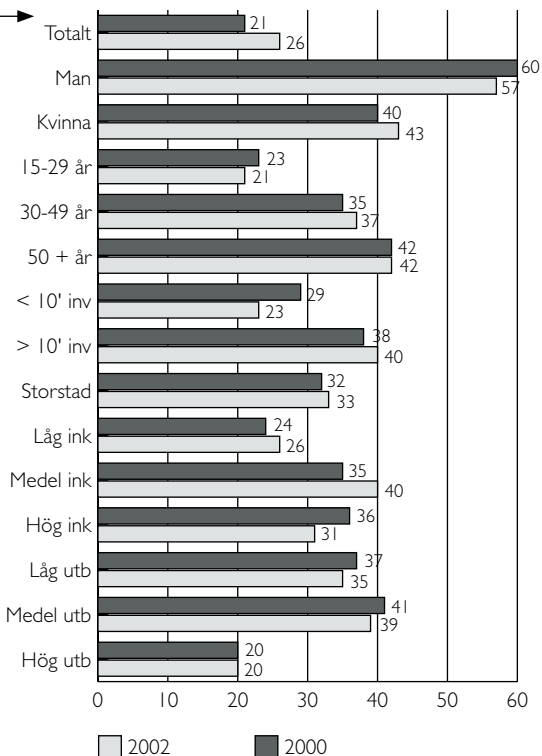
Av diagrammet framgår att bland de som är negativa till dubbelt medborgarskap finner man fler män och personer med gymnasieutbildning än andelen personer i samma grupper i populationen. Vad gäller ålder, boendeort och inkomster förekommer ingen markant överrepresentation, vilket innebär att dessa faktorer fördelar sig bland de negativa till dubbelt medborgarskap ungefär på samma sätt som för populationen. Med andra ord; den negativa opinionen är något jämnt fördelad över dessa befolkningsgrupper.

Den negativa opinionen till dubbelt medborgarskap minskar främst bland boende i mindre samhällen (från 29 till 23 procent) och bland personer med hög inkomst (från 36 till 31 procent). Men ökar dock något främst bland kvinnor och medelinkomsttagare.

Tabell & diagram D22b¹

Invandrare borde ges möjligheter att få svenskt medborgarskap och även kunna behålla sitt gamla medborgarskap från hemlandet.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	14	14	13
...ganska bra	33	33	30**
...ganska dåligt	29	29	29
...inte alls	21	21	26**

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Sammanfattning

av resultat angående frågor om aktiva politiska insatser

Myndigheterna bör arbeta mer aktivt för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.

En klar majoritet på 82–83 procent är positiva till att myndigheterna aktivt motverkar diskriminering.

De mest positiva ökar över åren och blir 2002 en tredjedel av respondenterna.

Lagstiftning bör användas för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.

Två tredjedelar av respondenterna anser att lagstiftningen borde användas för att motverka diskrimineringen av invandrare. Denna opinion har ökat från 65 procent till 67 procent under 1999 och 2002.

De som är negativa till påståendet minskar med 3 procentenheter (från 33 till 30 procent). Bland de mest negativa uppvisas dock en statistiskt signifikant ökning 2002.

Offentliga myndigheter (stat, landsting och kommuner) borde föregå med gott exempel och anställa personer med utländsk bakgrund.

Två tredjedelar av svenskarna tycker att offentliga myndigheter borde föregå med gott exempel och anställa personer med utländsk bakgrund. Marginella förändringar under åren

År 2002 minskade de mest positiva bland boende i mindre orter bland äldre och kvinnor. Endast 9 procent tar kategoriskt avstånd från påståendet och sammantaget delar var tredje medborgare inte den offentliga maktens ambi-

tion att vara förebild att anställa personer med utländsk bakgrund.

Alla arbetsplatser borde sträva efter att anställa flera invandrare.

En majoritet av svenskarna är positiva till att alla arbetsplatser anställer flera invandrare. Denna opinion minskar något 2002 (57 procent) i relation till 2000 (60 procent).

I motsvarande grad ökar de som är negativa. Bland de mest positiva till påståendet finns kvinnor, boende i storstäderna och högutbildade.

Kommunerna bör göra insatser för att hjälpa flyktingar att komma in i det svenska samhället.

En överväldigande majoritet (84 procent) ställer sig positiva till kommunernas integrationsinsatser för flyktingar. Mindre förändringar genom åren.

De mest positiva har ökat stegvis med 8 procent från 1999 till 2002.

Ca 15–16 procent av svenskarna är negativa till ett kommunalt engagemang för flyktingar.

Invandrarna bör ges möjlighet att få svenskt medborgarskap och även kunna behålla sitt gamla medborgarskap från hemlandet

Opinionsbilden har förändrats i negativ riktning, de som är negativa till påståendet om dubbelt medborgarskap har ökat sedan 1999 och är i klart majoritet 2002 (55 procent). Statistiskt signifikant ökning av de mest negativa.

Kvinnor och äldre blir mer negativa.

Integrationsoptimismen

Detta avsnitt fokuserar på föreställningar om den framtida samhällsutvecklingen vad gäller integrationsprocessen i Sverige.

Kommer integration att fungera bättre och förebygga och motverka den växande tendensen till segregation som idag dokumenteras på flera samhällsområden?

Med hjälp av ett enkelt frågepåstående avser Integrationsbarometer 2002 att bidra till bedömning av huruvida det finns en optimistisk eller pessimistisk framtidsbild av integrationsprocessen i Sverige.

Relationer mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre.

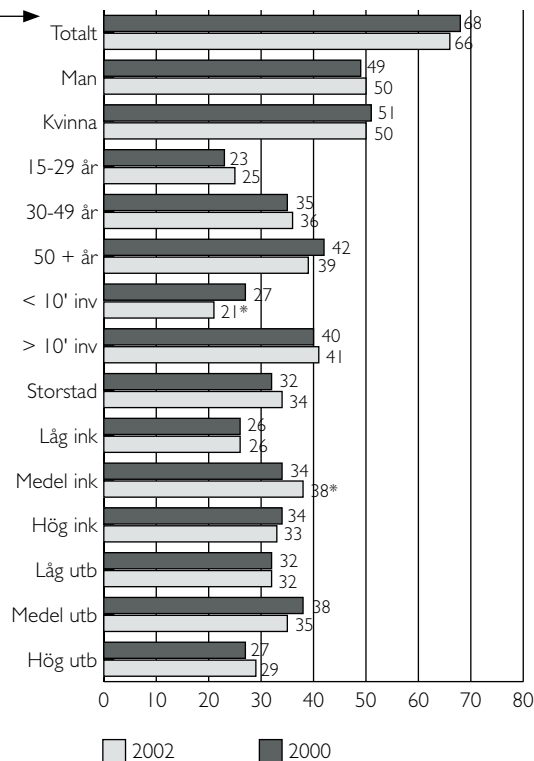
Diagram D23a visar att en majoritet av svenskarna är optimistiska. Två tredjedelar anser att relationerna mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre. Denna optimistiska opinion har ökat något sedan 1999. De mest pessimistiska, som utgör 6 procent av respondenterna, är lika många som 1999.

Diagrammet visar också att optimismen minskar i den senaste undersökningen 2002 bland de äldre än 50 och personer som bor på mindre orter. Integrationsoptimismen ökar bland medelinkomsttagarna.

Tabell & diagram D23a'

Relationer mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre.

Stämmer	1999	2000	2002
	%	%	%
...helt och hållet	8%	10%	10%
...ganska bra	56%	58%	57%
...ganska dåligt	28%	24%	26%
...inte alls	6%	6%	6%

** =sign. skillnad, Chi2 (1 procent) 2000–2002

* =sign. skillnad, Chi2 (5 procent) 2000–2002

1 Tabellen summerar inte 100 procent därför att personer som inte svarar (internt bortfall) inte är inräknade. Se sid. 6.

Diagram D23b visar hur en pessimistisk opinion vad gäller framtida relationer mellan invandrare och svenskar ser ut i en större regionfördelning. Inom Malmöområdet och Sydsverige finns en större andel pessimister angående landets integrationsframtid. Minst pessimistiska är de som bor i landets norra delar.

Kartan under diagrammet synliggör med hjälp av ett index denna fördelning. I områden med index under 100 är det en lägre andel av populationen som inte tror att relationen mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre, jämfört med totalpopulationen för riket. Ju högre index, desto större är alltså uppfattningen att relationerna inte kommer att bli bättre. Områden med index under 100 är Norra Mellansverige, Östra Mellansverige, Göteborgsområdet, samt Småland och öarna. Högst index har Malmöområdet (121), samt Sydsverige (127).

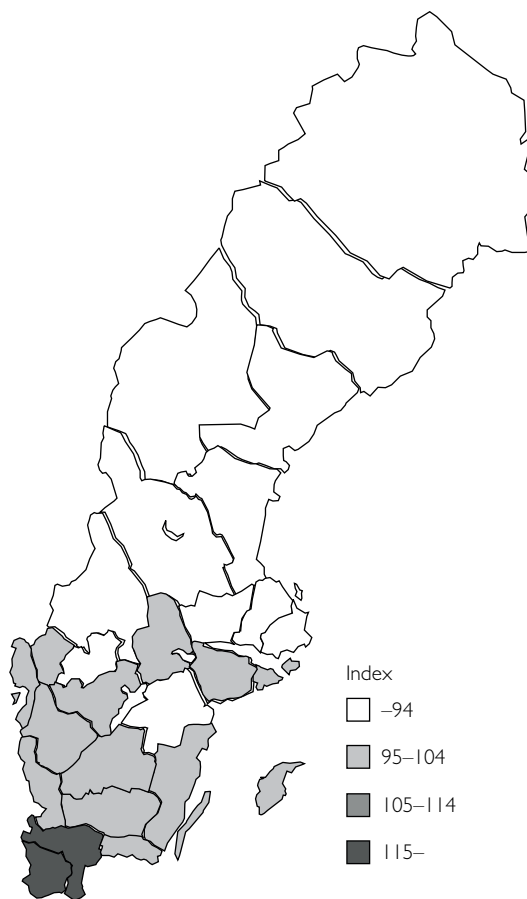
Sammanfattning

En majoritet av svenskarna är integrationsoptimister. Två tredjedelar tror att relationerna mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre. Denna opinion har ökat något sedan 1999. De mest pessimistiska är få (6 procent) och andelen är i stort sätt oförändrat sedan 1999.

Tabell & karta D23b

Relationer mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre. (Stämmer ganska dåligt, Stämmer inte alls), procent.

Sydsverige	40
Malmöområdet	38
Stockholmsområdet	32
Västsverige	32
Småland och öarna	31
Östra mellan Sverige	30
Göteborgsområdet	30
Norra mellan Sverige	30
Norra Sverige	28

Sammanfattning

En grundläggande utgångspunkt i den svenska integrationspolitiken är att integrationen inte är fråga som enbart berör invandrare, utan en fråga som berör hela samhället. Integrationen handlar om en samhällsprocess som sker inom olika områden där myndigheter, organisationer, företag och enskilda medborgare måste ta sitt ansvar för att integrationen ska lyckas.

Det civila samhällets och medborgarnas engagemang i integrationsarbetet vid sidan om allmänhetens stöd för aktiva myndighetsinsatser är centrala förutsättningar för att politiken ska lyckas inom integrationsområdet.

Det är därför viktigt att följa och analysera allmänhetens inställning och attityder vad gäller både integrationsprocessen inom olika samhällsområden och integrationspolitikens roll och insatser.

Särskilt angeläget är att följa hur den allmänna opinionen förändras över tiden och eventuellt utvecklas i bestämda riktningar vad gäller myndigheternas roll och insatser för att främja integration.

Den opinionsbilden som dokumenteras av Integrationsbarometer 2002 är unik i två avseenden. Dels redovisas enkätfrågor som aldrig har ställts tidigare i Sverige inom området integration och mångfald. Dels redovisas den enda sårundersökningen med ett relativt större antal frågor som gjorts på senare tid med ambitionen att täcka allmänhetens inställning till både integrationsprocessen och -politiken.

Av särskild relevans är Integrationsbarometerns senaste mätning den enda större undersökningen inom området integration som gjorts efter mordet på Fadime Sahindal. Ett resone-mang om denna fråga redovisas nedan.

Stabilt stöd för integrationsarbetet

Integrationen är en samhällsprocess där organisationer, företag och enskilda bör ta sitt ansvar för att integrationen ska lyckas. I denna process har myndigheterna ett särskilt ansvar och en viktig roll vad gäller att stödja integrationsarbetet och agera för att motverka och bekämpa diskriminerande hinder för integrationen.

Mot bakgrund av de ovan redovisade resultaten kan konstateras att det finns ett brett och stabilt stöd i Sverige för grundläggande principer i den svenska integrationspolitiken. Det finns också ett tydligt och stabilt stöd för det offentliga roll och ansvar inom området integration, etnisk mångfald och antidiskriminering.

Flera redovisade frågor tyder på ett brett stöd för myndigheternas insatser att på olika sätt främja integration och den etniska mångfalden i det svenska samhället. Ett brett stöd finns exempelvis för kommunernas insatser för att främja de nyanländas integration de första åren.

Integrationsbarometer 2002 dokumenterar ett brett stöd för den grundläggande integrationspolitiska principen om lika rättigheter oavsett bakgrund. Flera frågor i Integrationsbarometern ger underlag för denna slutsats. Exempelvis ställer sig nio av tio svenskar bakom tanken att samma rättigheter ska gälla för infödda och personer med invandrarbakgrund som är permanent bosatta i landet. Ingen större opinionsförändring sker under åren.

Uppmuntrande för integrationsarbetet bör vara det faktum att det finns en bred allmän beredskap bland medborgarna för att göra personrelaterade insatser för integration. Tre av fyra svenskar kan tänka sig göra en frivillig och per-

sonlig insats för att hjälpa invandrare att komma in i det svenska samhället. Bekymmersamt är dock att denna positiva handlingspotential minskar mellan 2000 och 2002, samtidigt som det sker en klar ökning av dem som avvisar en insats för invandrarnas integration. En av fyra säger nej till ett sådant potentiellt engagemang 2002.

Bekymmersamt bör också vara bilden av en annan typ av handlingspotential som dokumenteras i denna undersökning. Andelen som kan tänka sig att rösta på ett parti som vill inskränka invandrades rättigheter ökar i Sverige år 2002. En av tre svenskar kan således tänka sig att rösta på ett parti som gör invandrarna till andra klassens medborgare. En mindre grupp på 6–8 procent vill definitivt göra det under den analyserade perioden 1999–2002.

Om dubbelt medborgarskap

Statsmakterna har ambitionen att använda medborgarskap som ett effektivt instrument i det långsiktiga integrationsarbetet. Riksdagen har nyligen fattat beslut att Sverige accepterar dubbelt medborgarskap fullt ut och man vill därmed underlätta för flera kategorier av personer att bli svenska medborgare.

Frågan om att acceptera dubbelt medborgarskap fullt ut saknar dock inte kritiker. I den offentliga debatten är opinionen delad, vilket dokumenteras av Integrationsbarometer 2002.

Opinionsbilden förändras i negativ riktning. De som är negativa till dubbelt medborgarskap ökar sedan 1999 och är i klar majoritet 2002 (55 procent). Undersökningen dokumenterar en statistiskt signifikant ökning av de mest negativa. Mest positiva är kvinnor, äldre och högutbildade. Ungdomar och lågutbildade blir mer positiva 2002. Kvinnor och äldre blir däremot mer negativa.

Effekter av Fadime-fallet

Av särskild relevans är att denna undersökning är den enda större inom området som har gjort efter mordet på Fadime Sahindal. Av flera skäl kunde man vänta sig att denna tragiska händelse

skulle kunna leda till opinions- och attitydförändringar i negativ riktning. Uppsalamordet var en dramatisk händelse som fick en enorm medie-fokusering och ledde till en uppmärksam debatt som skakade om politikeretablissemangen och invandrarkollektivet.

Som beskrivningen ovan redovisar dokumenteras i Integrationsbarometer 2002 opinionsförändringar i negativ riktning inom flera av de områden som undersökningen fokuserar. Huruvida dessa negativa förändringar kan kopplas till opinionseffekter av den nationella reaktionen efter Fadime-fallet är svårt att ge ett entydigt svar på.

Det är möjligt att en del av de negativa opinionsförsämringar som berör en öppen, tolerant och generös inställning till etnisk och kulturell mångfald kan kopplas till reaktioner som skapas i skuggan av Fadime-fallet. Undersökningens fältarbete påbörjades strax efter mordet, som inträffade i januari.

Frågan som återstår att besvara med hjälp av ytterligare undersökningar är om förändringar efter Uppsalahändelsen kan sägas vara upphov till mer bestående opinionsförändringar eller om det har varit fråga om konjunkturella omställningar.

Opinionsbilden överensstämmer med andra undersökningar.

Den positiva opinionsbilden till samhällets integrationsinsatser, som dokumenteras av Integrationsbarometer 2002, har också fångats i andra regionala opinionsmätningar. Exempelvis en större undersökning om stockholmarnas attityder till integration, som Demoskop genomfört på uppdrag av Stockholms stad (se referenslista). I denna enkät anser nio av tio stockholmare att det är rätt att Stockholms stad arbetar med ett integrationsprogram. När det gäller tilltron till kommunens möjligheter att få till stånd en ökad integration tror nästan åtta av tio att kommunen kan påverka situationen i detta avseende – knappt fyra av tio tror absolut att så är fallet. En femtedel har dock en negativ uppfattning.

En annan relevant opinionsmätning vad

gäller en nationell opinion avrapporterades av Eurobarometer nr 47.1 (se referenslista). Denna undersökning redovisar opinionsmätningar i alla EU-länderna. I den mätning som gjordes i Sverige av TEMO på uppdrag av ett EU-direktorat, tog man bl.a. ställning till påståendet:

»Myndigheterna bör göra ansträngningar för att ompröva situationen för personer från etniska minoriteter«.

Resultaten visar att 62 procent av svenskarna instämmer och att 22 procent är emot. Vidare dokumenteras en positiv opinion för att använda lagstiftning mot diskriminering: 70 procent anser att EU bör skaffa sig en lagstiftning mot diskriminering av etniska minoriteter, medan 15 procent är emot.

I samma Eurobarometer kan man jämföra opinionsbilden i Sverige med andra EU-länder. Av den jämförelsen kan man konstatera att Sverige, vid tidpunkten för undersökningen, inte var unikt i Europa med ett positivt opinionsläge vad gäller myndigheternas insatser.

I **diagram D24** redovisas denna jämförelse. I alla de stora invandringsländerna inom EU finns en majoritet för större ansträngningar från

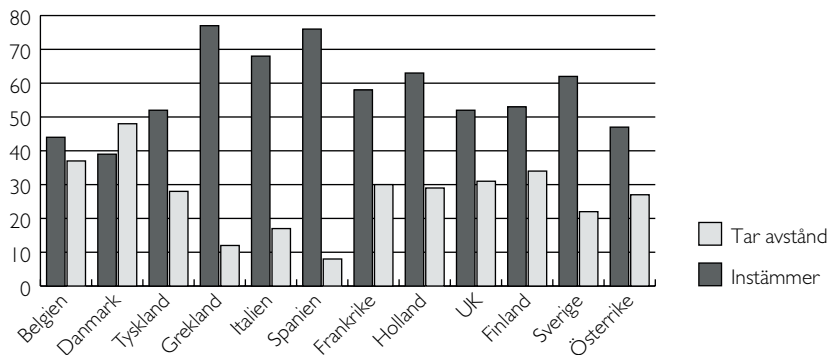
myndigheternas sida. I alla sydeuropeiska länder redovisas en starkare opinion för större ansvar från myndigheterna (70 procent eller mer). Endast i tre länder, Österrike, Belgien och Danmark, delas denna opinion av mindre än hälften av medborgarna.

I denna undersökning är Danmark det enda EU-land där de som avvisar ett större myndighetsansvar (48 procent) är flera än de som önskar sig det (39 procent).

Om integrationsoptimismen

Slutligen några ord om det som här kallas integrationsoptimismen, dvs. en bejakande inställning till påståendet att relationerna mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre. Av denna undersökning framgår att majoriteten av svenskarna är integrationsoptimister: två tredjedelar tror att relationerna kommer att bli bättre. Denna opinion har dessutom ökat något sedan 1999. De mest pessimistiska är få (6 procent) och andelen är i stort sätt oförändrad sedan 1999.

Diagram D24

English summary

Integration Barometer 2002

*A report on public opinion regarding integration in 2002
and comparison with opinion polls conducted 1999 and 2000.*

This report presents opinion surveys carried out within the framework of the Swedish Integration Board's work involving strategic indicators of integration. The report deals with attitudes and opinions of the public on a series of critical issues concerning ethnic diversity, integration processes and integration policy during 2002. This report will be followed by other reports on the continued study of this area. Analyses are carried out in cooperation with established actors in opinion research.

The findings presented in this report are based on a survey of public opinion commissioned by the Integration Board from SIFO Research and Consulting in the spring of 1999 and fall of 2000, and Research International in the spring of 2002. The person in charge of the Integration Board's work on integration indicators is Jose Alberto Diaz, doctor of sociology, who is also responsible for the writing of this report.

Purpose

The purpose of the report is to contribute to the Swedish Integration Board's follow-up and analysis work on current public opinion and possible changes in relation to specific aspects of the integration process and integration policy.

Of special importance here is determining where the Swedish public stands in relation to the responsibility and efforts of the country's institutions with respect to integration. The survey therefore includes several measures of public opinion on the principles and efforts

associated with the nations policies.

Such analyses form a part of the Integration Board's task of improving knowledge on national development in different societal sectors from the perspective of integration policy. Because Swedish society is affected by integration and ethnic and cultural diversity knowledge is needed on how these changes are being reflected in the opinions and attitudes of the population.

Conversely, a gap between public perceptions and those of societal institutions would not constitute a firm foundation for bold policy initiatives in the area of integration and diversity.

Collection of data

The 2002 opinion poll and the two earlier surveys (1999 and 2000) build on responses to 23 questions and attitude statements, conducted by Research International opinion institute (formerly SIFO) on behalf of the Swedish Integration Board, addressed to a sample of Swedes aged 16–78. The fieldwork for the 2002 survey was carried out from 21 January to 15 April. The number of people interviewed in the surveys totalled 2788 (for 1999), 2816 (2000) and 3079 (2002).

It should also be noted that the fieldwork for the survey began shortly after the murder of Fadime Sahindal, a young woman of Kurdish descent – an alleged honour killing. Her tragic demise in Uppsala in January 2002 shook many groups in Swedish society.

Questions included in the Integration Barometer 2002

Integration Barometer 2002 addresses 23 opinions and attitudes dealing mainly with aspects of the integration process, ethnic diversity and barriers to integration, as well as the efforts of integration policy and the role of public authorities. The questions in the survey are divided into 6 areas, as described below.

In some cases, the survey follows the formulation of previously developed questions designed to elicit opinions and attitudes in the area of integration and integration policy. However, the majority of the questions included in this survey were developed by the Swedish Integration Board itself and are questions that are being asked for the first time in a Swedish survey.

One of the reasons for initiating this analysis was the shortage of relevant survey material on certain aspects of integration. It was therefore essential to formulate new questions and statements in order to achieve one of the purposes of the Integration Board study, that is to: 1) analyse people's opinions on the approach and efforts of integration policy, 2) assess the role of government agencies in the integration process, and 3) investigate the potential for the public to participate actively in integration processes.

In all of the three areas mentioned, there was a shortage of relevant material in earlier reports and published sources. This helps to explain why the survey in many cases takes an explorative approach. Indeed, the potential of this survey lies in its explorative nature. The approach makes it possible to contribute new survey data and conceivably provides new ways of articulating questions in the particular areas of focus.

The first area includes questions that focus on the respondents' readiness to make an effort in the integration of immigrants. With the aid of these questions, we explore the public's "individual action potential" – i.e. a person's efforts toward integration. More specifically, the term "individual action potential" signifies the motivation, opportunity and ability of individuals to become actively

involved in practical activities to promote integration.

A second area of the survey comprises three questions that poll the respondents' opinion on central conceptions of current integration policy. One question deals with the general idea of integration: that a person may participate as fully as possible in Swedish society. Is this goal seen to be consistent with respect to the immigrant's traditions and culture? Another question focuses on what characterizes a popular conception of assimilation, namely, that immigrants sever the tie with their customs and culture and undergo "Swedification".

A third area of inquiry involves five questions that address people's opinions on a central principle of Swedish integration policy, namely, equal rights. One question focuses on attitudes toward ethnic preferences such as preferential treatment of native-born Swedes and discriminatory treatment of people of foreign descent. Other questions investigate ideas and conceptions relating to equal rights for all groups, independent of background, and the opposite of this – ethnic discrimination.

A fourth area of the survey contains four statements reflecting negative perceptions relating to phenomena such as xenophobia, racism and the fear of immigration and the foreign. Two of the statements represent a strong stand against ethnic diversity and multiethnic integration.

A fifth area comprises six statements that deal with opinions on the efforts made by government agencies to promote integration. These statements provide us with information about the public's views on the role and responsibility of government agencies and the concrete efforts made by them. The aim of this part of the survey is to assemble a knowledge base that may facilitate the assessment of how much public backing exists for active involvement on the part of societal institutions in the integration process.

The survey also uses a single question in the sixth and final area, attempting to measure the relative strengths of optimistic and pessimistic public opinion with respect to the integration of immigrants in Swedish society.

Some general conclusions

A fundamental point of departure in Swedish integration policy is that integration is a question that not only affects immigrants but also the society as a whole. Integration represents a societal process that occurs in different areas, where government authorities, organizations, businesses and individual citizens must assume responsibility in order for the integration to succeed.

The involvement of civil society and individual citizens in work with integration, alongside the public's support for active governmental input are central requirements for policy to work in the area of integration.

It is therefore important to follow and analyse the general public's outlook and attitudes toward the integration process in different areas of society and the role and efforts of integration policy.

Of particular importance is monitoring how public opinion changes over time and how it may develop in set directions with respect to the role and efforts of government agencies in promoting integration.

The picture of public opinion documented by the Integration Barometer 2002 survey is unique in two respects. In part, it presents questions that have never previously been asked in Sweden, in the area of integration and diversity. Furthermore, it presents the only investigation conducted in recent years that includes a relatively large number of questions specifically targeting the general public's views on both the integration process and integration policy.

It is of particular relevance also that the latest Integration Barometer poll constitutes the only larger investigation in the area of integration that has been carried out since the murder of Fadime Sahindal, a topic dealt with in more detail below.

Stable support for integration policies

Integration is a societal process in which organizations, businesses and individual citizens must assume responsibility in order for the integra-

tion to succeed. Government agencies have a particular responsibility in this process, as well as an important role in supporting integration work and serving to counteract and combat the discriminatory obstacles of integration.

Against the background of the results presented in this report, it can be concluded that the support in Sweden for the fundamental principles of Swedish integration policy is broad and stable. There is also clear, stable support for the role and responsibilities of the public sector in the area of integration, ethnic diversity and anti-discrimination.

Many of the survey questions presented indicate broad support for the work done by government authorities to promote integration and ethnic diversity in different ways in Swedish society. There is, for example, widespread support for the efforts of municipalities to promote the integration of newcomers during their first years in the country.

Integration Barometer 2002 also documents broad support for the basic principle of integration policy – that of equal rights regardless of background. Several findings from the Integration Barometer support this conclusion. For example, nine out of ten Swedes support the idea that equal rights shall apply to both native-born Swedes and permanent residents of the country with foreign backgrounds. No substantial change in opinion on this point has occurred over the years.

The fact that there is a broad, general readiness to make a personal effort in the area of integration should be seen as encouraging for integration work. Three out of four Swedes express a willingness to make a voluntary personal effort to help immigrants to become active members of Swedish society. More worrisome however is that this positive action potential has fallen somewhat from the year 2000 to 2002. At the same time as there is an obvious increase in the number of those unwilling to make an effort for the integration of immigrants. Still, in 2002, one of four say no to any potential involvement.

One more finding giving cause for concern is another type of action potential documented

by the survey. That is, the figures for 2002 indicating a rising percentage of respondents who would consider voting for a party that wants to restrict the rights of immigrants in Sweden.

These figures reveal that one in three Swedes could thus imagine voting for a party that makes immigrants into second-class citizens. For the period studied, 1999–2002, a smaller group, 6–8 percent, would definitely do this. In the latest survey, there is an overrepresentation of men, people above the age of 50, people with low education and residents of larger cities who bear the potential to vote in this manner.

The question of dual citizenship

It is the ambition of state institutions to use citizenship as an advantageous tool in long-term integration work. The Swedish Parliament has recently taken a decision enabling Sweden to fully accept dual citizenship, thereby making it easier for a greater number of residents to obtain Swedish citizenship.

The question of full acceptance of dual citizenship is however not without critics. The opinion reflected in public debate is a divided one, which is also documented by Integration Barometer 2002.

The survey shows public opinion on this issue to be moving in a negative direction, with the number of opponents to dual citizenship showing an increase since 1999 to a clear majority in 2002 (55 percent). The survey indicates a statistically significant increase of those most negatively inclined. Those responding more positively to the question on dual citizenship are women, people over 50, and those with higher education. Youths and people with lower education became more positive in the 2002 survey, while women and people over 50 became more negative.

A somewhat surprising result is that among those most positive to dual citizenship, low-income earners are overrepresented and middle-income earners are underrepresented. No corresponding differences are found among high-income earners.

Effects of the Sahindal case

A matter of particular relevance is that this survey is the only large one conducted in this field since the murder of Fadime Sahindal in January 2002. There are several reasons why we might expect this tragic event to lead to a negative change in opinion and attitudes. The murder of this young Kurdish woman in Uppsala, branded as an honour killing, was a dramatic event that received enormous attention from the media and led to a much-publicized debate that shook the political establishment as well as the immigrant collective as a whole.

As described above, Integration Barometer 2002 documents a negative change in opinion in several focal areas of the survey. How these changes can be tied to the Sahindal case is difficult to say unequivocally.

It is possible that some of the movement away from an open, tolerant and generous view of ethnic and cultural diversity can be tied to the debate in the wake of the Sahindal case. As it happens, the fieldwork for the survey began shortly after Fadime's death in January.

The question that remains to be answered in further surveys, is whether opinion changes taking place after the murder in Uppsala are more permanent or merely temporary fluctuations.

Results consistent with other surveys

The positive picture painted by Integration Barometer 2002 of public opinion on society's efforts in integration is also documented in other regional opinion polls. One example is a larger study of the attitudes of Stockholm residents toward integration conducted by Demoskop on behalf of the City of Stockholm (see references). In the Stockholm survey, nine out of ten Stockholmers agreed that it was right for the City of Stockholm to have an integration program. As regards confidence in the municipality's ability to bring about increased integration, nearly eight of ten surveyed believed the municipality could affect the situation, and four of ten thought that this was definitely the case. One fifth, however, expressed a negative opinion.

Another poll of relevance with regard to national opinion was that presented in Eurobarometer No. 47.1 (see references). This survey presents opinion polls for all of the EU member states. In the Swedish poll, conducted by TEMO on behalf of the EU Commission, respondents expressed opinions on statements such as:

“Public authorities should make efforts to improve the situation of people from ethnic minority groups.”

The results show that 62 percent of the Swedes surveyed agree with the statement, and 22 percent disagree. Positive opinion toward the use of legislation against discrimination was also documented: 70 percent felt that the EU should adopt legislation to combat discrimination of ethnic minority groups, while 15 percent were against this.

The same Eurobarometer can be used to compare public opinion in Sweden with that of other EU countries. Such a comparison leads us to conclude that, at the time of the survey, Sweden was not alone in Europe in its positive opinion on the role of government authorities in support of integration.

In all of the EU countries with substantial

immigrant populations, a majority of the surveyed were in favour of greater efforts on the part of government agencies. The figures for all of the southern European countries indicate a stronger opinion (70 percent or higher) for government agencies taking a greater responsibility. In only three countries, Austria, Belgium and Denmark, did fewer than half of the population share this opinion.

In this survey, Denmark was the only EU country in which those who rejected a greater responsibility on the part of government agencies (48 percent) outnumbered those who agreed with the statement (39 percent).

Integration optimism

In closing, a few words can be said about what is referred to here as “integration optimism”, i.e., affirmation of the statement that relations between immigrants and Swedes will get better. This survey shows that the majority of Swedes are optimistic on integration; two thirds believe that relations will improve. This opinion has also increased since 1999. The figure for those most pessimistic is low (6 percent), and remains virtually unchanged since 1999.

Survey questions – Integration barometer 2002

On subjective action potential

- Would you consider making an effort to help immigrants become established in Swedish society?
- Would you be willing to help youths of foreign descent become members of society?
- If an election were held today, would you consider voting for a political party who wants to restrict the rights of immigrants in Sweden?

On multiethnic integration

- Immigrants who are planning to stay in Sweden should, in their own interest, become as like Swedes as possible.
- Immigrants can become members of society and still keep some of their own customs.
- The mix of people from different cultures is good for Sweden.

On equal rights and discrimination

- Native Swedes should come before immigrants when it comes to work, housing and social benefits.
- All immigrants permanently residing in Sweden must be granted the same rights as the country's own population.
- Discrimination of immigrants exists in Sweden.
- There is nothing that can be done about the discrimination of immigrants.
- It is acceptable for employers to refuse immigrants seeking work without assessing their qualifications for the job.

On particularly negative attitudes

- We should not let any more immigrants into Sweden.
- The less one sees and hears of all foreigners the better.
- People from different races and cultures should not intermarry and have children
- Racism has increased in Sweden in the past half year.

On government policies

- Government agencies should work more actively to counteract discrimination of people of foreign descent.
- Legislation should be used to counteract discrimination of people of foreign descent.
- Public authorities (federal, county council and municipal) should set a good example and employ people of foreign descent.
- All workplaces should make an effort to employ more immigrants.
- Municipalities should make an effort to help refugees become members of Swedish society.
- Immigrants should be given the chance to obtain Swedish citizenship and also to retain their citizenship from their country of origin.

On integration optimism

- The relationship between Swedes and immigrants will improve.

Summary of findings

Questions regarding subjective action potential

Would you consider making an effort to help immigrants become established in Swedish society?

A clear majority of the respondents (three of four Swedes) would be willing to make efforts to support the integration of immigrants. This positive action potential has decreased, however, over the years, from 81–82 percent in 1999–2000 to 75 percent in 2002.

One fifth of the surveyed declared they would make a voluntary personal effort in the area of integration. In addition to that, 55 percent answer “Yes, maybe”. Both answers represent a clear majority of the Swedish population willing to consider making an individual effort to support an immigrant’s integration.

There is also a clear and statistically significant increase of those who reject making efforts to support the integration of immigrants. In 2002, one in four responded “No”.

Women, people living in larger cities and those with higher incomes and higher education are more likely to consider making a personal effort in the area of integration. People older than 50 are underrepresented.

Among those who reject voluntary efforts to support integration, there is an overrepresentation of men. With regard to education, people in the middle-group – not the lowest education group – are most negative to voluntary efforts.

Would you be willing to help youths of foreign descent become members of society?

Individual potential to act to support integration is generation-oriented. There is a greater readiness to help youths of foreign descent than immigrants in general. Eight of ten Swedes say they would be willing to help youths become active members of Swedish society.

The potential to act to promote integration has however fallen in 2002 in relation to 2000.

At the same time, the percentage of people who reject making a personal effort in integration has increased by five percentage points to almost one fifth of the population. The potential to act is decreasing among women, people over 50, and those living in smaller cities.

If an election were held today, would you consider voting for a political party who wants to restrict the rights of immigrants in Sweden?

The number who can imagine voting for a party that wants to limit the rights of immigrants in Sweden has increased in 2002. One of three Swedes would consider voting for a party that makes immigrants into second-class citizens.

For the period analysed, 1999–2002, a smaller group of 6–8 percent would definitely do this. Another group between 26–28 percent answers “Yes, maybe”. In the 2002 survey, men, people over 50, people who live in larger cities and particularly those with low education, are overrepresented in the first group.

By comparing 2002 and 2002 some changes are reported. An increase in this clear inclination to vote is seen among the 30–49 age group and to some extent also among those with higher education. There is a decrease for youths.

Questions regarding multiethnic integration

Immigrants who are planning to stay in Sweden should, in their own interest, become as like Swedes as possible.

All three polls document a majority who tend to agree or strongly agree with this statement relating to assimilation, which conflicts with current integration policy. Those who tend to agree or strongly agree still constitute a majority (at 67 percent) in 2002, with an increase since the previous poll (statistically significant change).

Those who reject the idea of assimilation are falling in number in relation to earlier polls.

People over 50, residents of smaller cities, middle-income earners and people with low education, are more positive to assimilation.

Immigrants can become members of society and still keep some of their own customs.

A majority (approx. 70 percent) of Swedes feel that immigrants can become active members of Swedish society at the same time as retaining their own traditions – a principle consistent with Swedish integration policy.

Positive opinion has however declined from 75 percent in 1999 to 69 percent in 2002. The figure for those most opposed to this statement increased by 6 percentage points between 1999 and 2002.

The figure for those most positive increased slightly in 2002 among people with lower education, lower-income earners, and residents of Sweden's largest urban centers.

The mix of people from different cultures is good for Sweden.

Three out of four Swedes think that the relations between people from different cultures is a good thing in Swedish society.

A clear majority (75 percent) believes that the mix of people from different cultures is positive for the country. The number of those most opposed has gone up, showing a statistically significant increase from 5 to 8 percent between 2000 and 2002.

Questions regarding equal rights and discrimination

Native Swedes should come before immigrants when it comes to work, housing and social benefits.

One out of four Swedes agrees with this statement of preferential treatment based on ethnic background and thereby a systematic discrimination of immigrants with regard to work, social benefits and housing.

The number of those who reject this idea constitute a stable majority at 72–73 percent of the population for the period 1999–2002.

All immigrants permanently residing in Sweden must be granted the same rights as other members of the population.

One out of ten Swedes reject this fundamental principle of Swedish integration policy, that immigrants should be granted the same rights as the rest of the country's population.

No great change in opinion has occurred on this point from 1999–2002.

People under 30, and those with high education are overrepresented among those who are positive to immigrants being granted the same rights as native Swedes.

Discrimination of immigrants does exist in Sweden.

A substantial majority (81 percent) of Swedes agree with the statement that discrimination of immigrants does exist in Sweden.

18 percent question the fact that discrimination of immigrants exists in Sweden. The figures have remained constant over the years.

There is nothing that can be done about the discrimination of immigrants.

14 percent of the population feel that nothing can be done about discrimination of immigrants, which can be interpreted as an indirect way of accepting it. The figure has remained constant from 1999–2002.

The number of those who strongly disagree with this resigned statement on discrimination has risen gradually over the years from 44 percent to 48 percent.

It is acceptable for employers to refuse immigrants seeking work without assessing their qualifications for the job.

Few accept discrimination of immigrants in the labour market. Acceptance is highest among people under 30, and those with lower education and lower income. There is a marked increase in 2002 of acceptance among the 30–49 age group.

A clear majority (9 out of 10) do not agree with the statement.

Questions regarding particularly negative attitudes

We should not let any more immigrants into Sweden.

Approximately two thirds of the Swedish population does not share the opinion that we should stop all immigration to Sweden.

In the first poll taken by the Swedish Integration Board in 1999, 63 percent state that they disagree with this strong statement on immigration. Opinion lies at the same level in 2002.

In 2002, there is a positive change in opinion, with the number of those who strongly disagree with this statement on immigration increasing 4 percentage points in relation to 1999.

The less one sees and hears of all foreigners the better.

One of five Swedes tends to agree or strongly agrees with this xenophobic statement. Men, younger than 30, and particularly people with low education are overrepresented.

The majority of Swedes disagree; between 76–78 percent of the respondents in all three polls between 1999–2002 stating that this xenophobic statement is false.

The number of those that very strongly disagree with the statement has increased since 1999. One fifth of the respondents express agreement with this xenophobic statement. No change in this number has occurred over the years.

People from different races and cultures should not intermarry and have children.

A clear majority disagree with this racist statement on intercultural family relations. Approximately 86–88 percent of the respondents feel that this statement is false. Public opinion on this point has remained constant over the years 1999–2002.

A percentage of 10, with a marginal change over the years, agrees with this racist statement, with people over 50, people with low education, and low and middle- income earners overrepresented in these figures.

In 2002, the racist opinion has increased among women and in the 30–49 age group, and among high-income earners. A somewhat surprising increase among people with higher education is statistically significant. This racist view has decreased somewhat among men, youths and residents of smaller cities.

Racism has increased in Sweden in the past half year.

The number of people who agree with this statement has dropped over the years, from 56 percent in 1999 to 53 percent in 2002. Among those who agree with the statement, women, people over 50, and those with low education are more common than other groups.

In 2002, agreement with the statement has decreased among residents of smaller cities and increased among middle-income earners. The number (5–7 percent) of those who do not think racism has increased at all has been small over the years, though a statistically significant change is reported between 2000 and 2002, with the number becoming slightly higher.

Questions regarding government policies

Government agencies should work more actively to counteract discrimination of people of foreign descent.

A clear majority of 82–83 percent are in favour of government agencies actively counteracting discrimination. This figure for those who agree strongly has increased slightly and is one third. The number of those most positive has increased over the years and represents one third of the respondents in 2002. People with higher education, women, and people under 30 are the groups who clearly display increasingly positive attitudes toward government agency input.

Legislation should be used to counteract discrimination of people of foreign descent.

Two thirds of the respondents feel that legislation should be used to counteract discrimination of immigrants. This opinion has increased from 65 to 67 percent from 1999 to 2002.

The number of those who disagree with this statement has fallen 3 percentage points (from 33 to 30 percent). A statistically significant increase for those most opposed was however shown for 2002.

Public authorities (federal, county council and municipal) should set a good example and employ people of foreign descent.

Two thirds of Swedes think that public authorities should set an example by hiring people with foreign backgrounds. Only marginal changes are seen here over the years. Women, people living in larger cities, and those with high education, are somewhat more highly represented among the most positive and show a slight increase in 2002 compared to 1999. In 2002, the figure for those most positive decreased for those living in smaller cities.

Only 9 percent categorically reject the statement, and, altogether, every third respondent does not agree with the ambition of the country's institutions to be a role model in employing people of foreign descent.

All workplaces should make an effort to employ more immigrants.

A majority of Swedes agree that all employers

should hire a greater number of immigrants. This figure has dropped slightly from 60 percent in 2000 to 57 percent this year.

There is a corresponding increase in those who do not share this opinion. Among those most positive to the statement are women, people living in larger cities and those with high education.

Municipalities should make an effort to help refugees become members of Swedish society.

A convincing majority (84 percent) support the municipalities' integration efforts for refugees. There have been only slight changes over the years.

The number for those most positive has increased gradually (8 percent) from 1999 to 2002. Approximately 15–16 percent of Swedes are opposed to municipal involvement in refugee integration.

Immigrants should be given the chance to obtain Swedish citizenship and also to retain their citizenship from their country of origin.

Public opinion has moved in a negative direction. The number of people who do not agree with this statement on dual citizenship has increased since 1999, and shows a clear majority in 2002 (55 percent). A statistically significant increase is seen for those most opposed.

Those most positive to this statement are women, people under 30, residents in big cities and those with high education. Youths and people with lower education have become more positive to the statement in 2002.

Bilagor

Frågeformuläret

31 FRÅGOR OM INVANDRING

1. Kan Du tänka Dig att göra en insats för att hjälpa invandrare att etablera sig i det svenska samhället?

- 1 Ja, absolut.
2 Ja, kanske.
3 Nej.

3. Om det vore val idag, kan Du tänka Dig att rösta på ett politiskt parti som vill inskränka invandrares rättigheter i Sverige?

- 1 Ja, absolut.
2 Ja, kanske.
3 Nej.

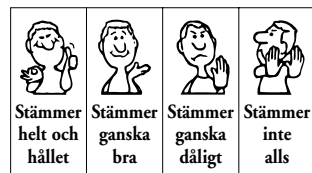
2. Är Du beredd att hjälpa ungdomar med utländsk bakgrund att komma in i det svenska samhället?

- 1 Ja, absolut.
2 Ja, kanske.
3 Nej.

4. Umgås Du privat med invandrare?

- 1 Aldrig.
2 Sällan.
3 Ibland.
4 Ofta.

5. Nu följer en mängd påståenden om invandring. Det är meningen att Du skall markera i vilken utsträckning Du tycker att påståendena stämmer eller inte stämmer. Var vänlig och sätt ett kryss i den ruta som närmast stämmer med Din uppfattning. Det finns inga "rätta" svar, bara olika åsikter, och vi vill veta just Din åsikt.

	1	2	3	4
1. Invandrare som tänker stanna i Sverige bör i sitt eget intresse bli så lika svenskarna som möjligt.	☐	☐	☐	☐
2. Invandrarna kan komma in i det svenska samhället och samtidigt behålla sina traditioner.	☐	☐	☐	☐
3. Infödda svenskar bör komma före invandrare när det gäller arbeten, bostäder och bidrag.	☐	☐	☐	☐
4. Det är bra för Sverige att människor från olika kulturer blandas med varandra.	☐	☐	☐	☐
5. Alla invandrare permanent bosatta i Sverige måste ges samma rättigheter som landets egen befolkning.	☐	☐	☐	☐
6. Det är acceptabelt att arbetsgivare avvisar arbetsökande invandare utan att bedöma deras kvalifikationer för arbetet.	☐	☐	☐	☐
7. Vi bör inte släppa in några fler invandrare i Sverige.	☐	☐	☐	☐
8. Ju mindre man märker av alla utlänningar desto bättre.	☐	☐	☐	☐
9. Personer från olika kulturer och raser bör inte bilda familj och skaffa barn.	☐	☐	☐	☐
10. Det går inte att göra något åt diskrimineringen av invandrare.	☐	☐	☐	☐
11. Relationer mellan svenskar och invandrare kommer att bli bättre.	☐	☐	☐	☐
12. Rasismen har ökat i Sverige det senaste halvåret.	☐	☐	☐	☐
13. Det förekommer en diskriminering av invandrare i Sverige.	☐	☐	☐	☐
14. Myndigheterna bör arbeta mer aktivt för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.	☐	☐	☐	☐
15. Lagstiftning bör användas för att motverka diskriminering av personer med utländsk bakgrund.	☐	☐	☐	☐
16. Alla arbetsplatser borde sträva efter att anställa flera invandrare.	☐	☐	☐	☐
17. Offentliga myndigheter (stat, landsting och kommuner) borde föregå med gott exempel och anställa personer med utländsk bakgrund.	☐	☐	☐	☐
18. Kommunerna bör göra insatser för att hjälpa flyktingar att komma in i det svenska samhället.	☐	☐	☐	☐
19. Invandrarna bör ges möjlighet att få svenskt medborgarskap och även kunna behålla sitt gamla medborgarskap från hemlandet.	☐	☐	☐	☐

Referenslista

- Anders Lange och Charles Westin, *Den mångkulturella toleransen*, 1993, Centrum för invandringsforskning vid Stockholms universitet (prel. utgåva).
- Eurobarometer Opinion Poll no 47.1 Special report 113 *Racism and Xenophobia in Europe* 1997.
- Integrationsverkets opinionsanalyser, lägesrapport, *Inställningen till dubbelt medborgarskap*, mars 1999.
- Stockholms stad (stadsledningskontoret), *Stockholmarnas inställning till integration*, slutrapport, 1998.
- Proposition 1997/98:16. *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik*.